

บทที่ ๓

ศึกษาการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม

คำว่า “การสื่อสาร” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Communication” ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆ กันเช่น หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง หรือกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้าใจ (ภาษาพูด หรือภาษาเขียน) เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร) โดยมีความหมายกว้างครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคนๆ หนึ่งอาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่หมายความว่าเพียงการเขียนและการพูดเท่านั้นหากแต่ยังรวมไปถึงภาพการแสดง และพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย ซึ่งองค์ประกอบของการสื่อสารโดยทั่วไปอย่างน้อยต้องประกอบด้วย S – M – C – R ที่สำคัญ ๔ ประการคือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ต่อมาได้มีนักวิชาการทำการศึกษาศึกษาและชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบของการสื่อสารมีอย่างน้อย ๕ ประการ คือ ๑) ผู้ส่งสาร หรือผู้เข้ารหัส ๒) ผู้รับสาร หรือผู้ถอดรหัส ๓) สาร ๔) ช่องทางการสื่อสาร ๕) สภาพแวดล้อมการ

โทรทัศน์ หมายถึง การส่งและรับภาพและเสียงโดยเครื่องส่งและเครื่องรับอิเล็กทรอนิกส์ ออกอากาศด้วยกระแสน์วิทยุที่ใช้พลังงานไฟฟ้าเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากเครื่องส่งไปยังเครื่องรับที่อยู่ห่างไกล วิทยุโทรทัศน์ที่ใช้ส่งและรับทางสายเคเบิลไม่ส่งออกอากาศไปไกลๆ เราเรียกว่า “วิทยุโทรทัศน์วงจรปิด” (Closed – Circuit Television) หรือเรียกย่อๆ ว่า (CCTV) คำว่า “Television” นี้ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นได้บัญญัติเป็นภาษาไทยว่า “วิทยุโทรทัศน์”^๑

สื่อโทรทัศน์เป็นการสื่อสารที่สามารถนำสารหรือพหุพหุความหมายจากผู้ส่งสารกลุ่มหนึ่งไปยังผู้รับสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากซึ่งอยู่ต่างพื้นที่กันภายในเวลาที่ใกล้เคียงกันหรือในเวลา

^๑ อรรถพร ปิณฑนโอบาท , การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๒ พัทธนี เขยจรยา , หลักนิเทศศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๓.

^๓ จุฑารัตน์ โสดาศรี, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์และวิวัฒนาการวิทยุแลโทรทัศน์ไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.prd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=64337&filename=expert [๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘].

เดียวกันอย่างรวดเร็ว โดยธรรมชาติพื้นฐานของสื่อโทรทัศน์มีลักษณะร่วมบางอย่างที่เหมือนกันกับสื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง และภาพยนตร์ ในฐานะที่เป็นช่องทางของการสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

ประเทศไทยเริ่มแพร่ภาพออกอากาศครั้งแรกโดยสถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ บางขุนพรหม เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘^๕ แพร่ภาพระบบขาวดำในระบบอนาล็อกที่ย่านความถี่ VHF (Very high frequency) และ UHF (Ultra high frequency) ต่อมาจึงพัฒนาสู่ระบบภาพสีสถานีโทรทัศน์สีแห่งแรกของไทย คือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗ โดยรายการแรกที่ย่ออากาศในระบบสี คือ การถ่ายทอดสดการประกวดนางสาวไทยประจำปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้นได้มีการออกอากาศผ่านดาวเทียม หรือโทรทัศน์ดิจิทัลในการบีบอัดสัญญาณเพื่อให้คลื่นความถี่สามารถนำไปใช้งานได้มากขึ้น เป็นการประยุกต์ใช้งานโดยเอาเทคโนโลยีด้านโทรทัศน์ซึ่งเป็นการแพร่สัญญาณภาพและเสียงผ่านคลื่นความถี่มาใช้งานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแบบมัลติมีเดีย ซึ่งสามารถให้บริการได้ทั้งภาพ เสียงและข้อมูลได้พร้อมกัน^๖

ในยุคนี้ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีความทันสมัย ทำให้เราสามารถเลือกที่จะรับสัญญาณโทรทัศน์ได้ด้วยสื่อกลางที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้เสาหนวดกุ้งหรือก้างปลา ที่สถานีโทรทัศน์ส่งคลื่นมาทางเสาภาคพื้นดินหรือลากสายเคเบิล เพื่อรับชมเคเบิลทีวีที่มีหลายช่องให้ชม หรือซื้อจานและกล่องเพื่อรับภาพและเสียงที่ส่งมาทางดาวเทียม ซึ่งแต่ละกล่องก็สามารถรับชมช่องรายการที่หลากหลาย หรือท้ายสุดบางบ้านรับชมโทรทัศน์ผ่านสายอินเทอร์เน็ต ที่ยังไม่แพร่หลายมากนักในประเทศไทย โดยการรับสัญญาณโทรทัศน์ในปัจจุบัน มี ๔ ทาง ได้แก่ ๑) โทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบอนาล็อก ซึ่งเป็นการออกอากาศโดยอาศัยคลื่นความถี่และรับชมผ่านสายอากาศแบบก้างปลาหรือหนวดกุ้งตามบ้านเรือน ๒) โทรทัศน์ผ่านสายเคเบิล หรือเคเบิลทีวีเป็นการส่งสัญญาณผ่านสายเคเบิลจากต้นทางหรือผู้ให้บริการไปยังกล่องรับสัญญาณตามบ้าน ๓) โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เป็นการส่งสัญญาณจากสถานีภาคพื้นดินไปยังดาวเทียมและถ่ายทอดสัญญาณต่อลงยังจานรับสัญญาณและกล่องรับสัญญาณตามบ้าน ๔) โทรทัศน์ผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นการส่งสัญญาณภาพและเสียงผ่านโครงข่าย

^๕ สมสุข หินวิมาน, *ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์*, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา, ๒๕๕๔), หน้า ๓.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, *สื่อวิทยุ-โทรทัศน์มีความเป็นมาอย่างไร*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.bcp.nbtc.go.th/knowledge/detail/> ๒๕๗, [๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘].

^๖ อารดา ครุจิต, *ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์*, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา, ๒๕๕๔), หน้า ๓๑.

อินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่ให้บริการโทรทัศน์เป็นการเฉพาะ ที่เรียกว่า IPTV (Internet Protocol Television) ก็ได้^๗

๓.๑ สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย

ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมากสามารถจำแนกสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ออกเป็น ๓ ลักษณะ^๘ ตามเกณฑ์ที่ผู้ชมสามารถเลือกรับชมได้ ได้แก่

๓.๑.๑ สถานีโทรทัศน์แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย (Free TV) หมายถึง สถานีโทรทัศน์ที่ผู้รับชมสามารถเปิดรับชมได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือค่าสมาชิกใดๆ ได้แก่

- ๑) สถานีโทรทัศน์ของกองทัพบก ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕
- ๒) สถานีโทรทัศน์ของรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์
- ๓) สถานีโทรทัศน์เอกชนเข้าสัญญาณสัมปทาน ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ของกองทัพบกช่อง ๗ และสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓
- ๔) สถานีโทรทัศน์แห่งชาติ ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT)
- ๕) สถานีโทรทัศน์สาธารณะ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS)

๓.๑.๒ สถานีโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก หมายถึง สถานีโทรทัศน์ที่ผู้รับชมต้องเสียค่าสมาชิกหรือค่าใช้จ่ายเพื่อรับชมรายการจากชุดของรายการนั้นๆ ได้แก่

- ๑) สถานีโทรทัศน์เคเบิลทรูวิชั่นส์ ออกอากาศด้วยระบบเคเบิล และระบบดาวเทียม
- ๒) โทรทัศน์เคเบิลท้องถิ่น ดำเนินการโดยบริษัทเอกชนต่างๆ ที่ดำเนินการจัดช่องและขายให้แก่ผู้รับชมโดยการบอกรับเป็นสมาชิก

๓.๑.๓ สถานีโทรทัศน์ระบบดาวเทียม ผู้รับชมสามารถรับชมรายการจากจานดาวเทียมที่รับสัญญาณดาวเทียมได้โดยตรง (โดยไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายในการเป็นสมาชิก) ได้แก่ Nation Channel สถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมวังไกลกังวล ฯลฯ ในระยะแรกในทางปฏิบัติถ้าต้องการรับชมโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมทั้งในประเทศและต่างประเทศต้องติดตั้งจานดาวเทียมขนาด

^๗ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, **เรารับโทรทัศน์ได้อย่างไรบ้าง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://bcp.nbt.go.th/knowledge/detail/๒๖๐>, [๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘].

^๘ อารดา ครุจิต, **ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์**, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา, ๒๕๕๔). หน้า ๓๓-๓๔.

ใหญ่ แต่ปัจจุบันนี้มีการส่งสัญญาณด้วยระบบดิจิทัล โดยมีบริษัทของสถานีโทรทัศน์บอกรับสมาชิก จัดช่องชุดสัญญาณที่มีรายการจากดาวเทียมต่างๆ ได้เช่นกัน

สรุปได้ว่าสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยจำแนกออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ สถานีโทรทัศน์แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย (Free TV) สถานีโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก และสถานีโทรทัศน์ระบบดาวเทียม

๓.๒ การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย

การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทย คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ได้มีการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากภาคส่วนต่างๆ ทั้งผู้ประกอบการ นักวิชาการ และองค์กรวิชาชีพ ในการร่วมกันกำหนด แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ต่างๆ เพื่อให้ผู้ชมสามารถเลือกดูได้ว่า รายการใดที่มีความเหมาะสมต่อตัวเองและครอบครัว อาทิ รายการใดที่เด็กควรดู รายการที่ผู้ใหญ่ ควรให้คำแนะนำ หรือรายการที่ไม่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน โดยออกแบบสัญลักษณ์การจัดระดับ ความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ แบ่งความเหมาะสม ของรายการโทรทัศน์เป็น ๖ ประเภท^๔ ดังนี้

ประเภทที่ ๑. เป็นรายการที่ผลิตขึ้นสำหรับเด็กในวัย ๓ - ๕ ปี สัญลักษณ์รูปจิกซอร์ อยู่ในช่องสี่เหลี่ยมด้านซ้ายมือสีเขียว ด้านขวามือมีตัวอักษร “ป” รายการประเภทนี้ มีเสียงประกอบ ดังนี้ รายการต่อไปนี้เป็นรายการสำหรับเด็กปฐมวัย ผลิตขึ้นสำหรับผู้ชมในวัย ๓ - ๕ ปี

ประเภทที่ ๒. เป็นรายการที่ผลิตขึ้นสำหรับเด็กในวัย ๖ - ๑๒ ปี สัญลักษณ์รูปเด็กยิ้ม อยู่ในช่องสี่เหลี่ยมด้านซ้ายมือสีเขียว ด้านขวามือมีตัวอักษร “ด” รายการประเภทนี้ มีเสียงประกอบดังนี้ รายการต่อไปนี้เป็นรายการสำหรับเด็ก ผลิตขึ้นสำหรับผู้ชมในวัย ๖ - ๑๒ ปี

ประเภทที่ ๓. เป็นรายการทั่วไปสามารถรับชมได้ทุกวัย สัญลักษณ์รูปบ้านสีขาวอยู่ในช่องสี่เหลี่ยมสีเขียวซ้ายมือ ด้านขวามืออักษร “ท” และมีคำว่า “ทุกวัย” อยู่ด้านล่างรายการประเภทนี้ เป็นรายการที่ไม่มีเนื้อหาที่แสดงถึงความรุนแรง หรือเนื้อหาที่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม มีเสียงประกอบดังนี้ รายการต่อไปนี้เป็นรายการทั่วไปสามารถรับชมได้ทุกวัย

^๔ ราชกิจจานุเบกษา คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ, แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับให้บริการ กระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ.๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๖), หน้า ๘ - ๙.

ประเภทที่ ๔. เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่มีอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป สัญลักษณ์มีเครื่องหมายถูกและเครื่องหมายผิด (กากบาท) อยู่ในช่องสี่เหลี่ยมด้านซ้ายมือ ด้านขวามีตัวอักษร “น” และด้านล่างมีตัวเลข “๑๓” (เลข ๑๓ ไทย) และเครื่องหมายบวก รายการประเภทนี้เป็นรายการที่อาจมีภาพ เสียงหรือเนื้อหาที่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า ๑๓ ปี ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ ไม่ควรรับชมรายการประเภทนี้ตามลำพัง มีเสียงประกอบดังนี้ รายการต่อไปนี้เป็นรายการสำหรับผู้ชมที่มีอายุ ๑๓ ปีขึ้นไปอาจมีภาพเสียงหรือเนื้อหา ที่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า ๑๓ ปีควรได้รับคำแนะนำ

ประเภทที่ ๕. เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป สัญลักษณ์มีเครื่องหมายถูก และเครื่องหมายผิด (กากบาท) อยู่ในช่องสี่เหลี่ยมด้านซ้ายมือ เช่นเดียวกับรายการประเภท น ๑๓+ แต่ด้านขวามีตัวอักษร “น” และตัวเลข “๑๘” (เลข ๑๘ ไทย) และเครื่องหมายบวก รายการประเภทนี้เป็นรายการที่อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษาซึ่งต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า ๑๘ ปี ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ จึงไม่ควรรับชมรายการประเภทนี้ตามลำพัง มีเสียงประกอบดังนี้ รายการต่อไปนี้เป็นรายการสำหรับผู้ชมที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปอาจมีภาพเสียงหรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษา ซึ่งต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า ๑๘ ปี ควรได้รับคำแนะนำ

ประเภทที่ ๖. เป็นรายการเฉพาะผู้ใหญ่ สัญลักษณ์มีเครื่องหมายฟ้าผ่าอยู่ในช่องสี่เหลี่ยมสีแดงด้านซ้ายมือ ด้านขวามีตัวอักษร “ฉ” ด้านบน ด้านล่างมีข้อความว่า “เฉพาะผู้ใหญ่” รายการประเภทนี้อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษา ซึ่งเมื่อเปิดเจอรายการที่เป็นลักษณะนี้แล้ว จึงไม่ควรให้เด็กและเยาวชนชมเพราะรายการเหล่านี้จะมีเนื้อหาที่อันตรายอย่างชัดเจน ซึ่งจะมีภาพที่ใช้ความก้าวร้าว รุนแรง น่ากลัว สะเทือนใจ มีผลกระทบทางจิตใจ หรือลักษณะที่ไม่เหมาะสม และอาจมีภาพที่มักเกี่ยวข้องกับบางสิ่งๆ ที่เด็กไม่ควรเลียนแบบ เพื่อป้องกันการเลียนแบบของเด็กๆ ในรายการนั้นๆ เช่น รายการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว กลางคืน รายการที่เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ และภาพยนตร์ที่ซื้อลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ เป็นต้น มีเสียงประกอบดังนี้ รายการต่อไปนี้เป็นรายการเฉพาะผู้ใหญ่อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษา เด็กและเยาวชนไม่ควรรับชม

จากการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทยแบ่งความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เป็น ๖ ประเภท คือ รายการที่ผลิตขึ้นสำหรับเด็กในวัย ๓ - ๕ ปี วัย ๖ - ๑๒ ปี รายการทั่วไปสามารถรับชมได้ทุกวัย รายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่มีอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป รายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป และรายการเฉพาะผู้ใหญ่

๓.๓ รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรม

นับจากอดีตถึงปัจจุบันช่องสถานีฟรีทีวีในประเทศไทยไม่เคยถูกจัดประเภท ทีวีทุกช่องให้บริการในเชิงพาณิชย์ หายได้จากโฆษณาเป็นหลัก (ยกเว้น Thai PBS ที่เกิดขึ้นในภายหลังพร้อม กับแนวคิด “ทีวีสาธารณะ” เป็นครั้งแรกในประเทศไทย) แต่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สภาพการณ์นี้จะถูกเปลี่ยนไปโดย กสทช. ได้จัดกลุ่มผู้ให้บริการกระจายเสียง-โทรทัศน์ ส่วนที่ต้องใช้ คลื่นความถี่ (ซึ่งหมายถึงฟรีทีวีทั้งอนาล็อกและดิจิทัลแต่ไม่รวมเคเบิลทีวีและดาวเทียม) ออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มบริการสาธารณะ ๒) กลุ่มบริการชุมชน และ ๓) กลุ่มกิจการธุรกิจ^{๓๐} โดยในกลุ่ม บริการสาธารณะได้ให้ความสำคัญทางด้านการส่งเสริมความรู้ทางศาสนาในประการต้นๆ

การนำเสนอ และสอดแทรกพุทธธรรมทางผ่านสื่อโทรทัศน์ มีสถานีโทรทัศน์ที่นำเสนอ พุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ จำนวนมาก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสถานีโทรทัศน์ ที่นำเสนอพุทธธรรมทางรายการโทรทัศน์ ผ่านสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดิน สถานีโทรทัศน์ผ่านระบบ ดาวเทียม ซึ่งได้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม – ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น ๑๐ เดือน

๓.๓.๑ สถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินที่นำเสนอพุทธธรรม

การใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งสถานีโทรทัศน์ ภาคพื้นดินมีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมทั้งหมด ๒๑ รายการ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบ ตาราง ดังนี้

ตารางแสดงสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินที่นำเสนอพุทธธรรม

ตารางที่ ๑ สถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินที่นำเสนอพุทธธรรมระหว่างเดือนมกราคม – ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

สถานีโทรทัศน์	รายการ	วันออกอากาศ	เวลา
๑. สถานีวิทยุ โทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๓	๑. ธรรมในใจ	เสาร์	๐๔.๔๕ - ๐๕.๐๕ น.
	๒. ระเบียบบุญ	อาทิตย์	๐๔.๔๕ - ๐๕.๑๐ น.
	๓. ชีวิตไม่สิ้นหวัง	เสาร์ - อาทิตย์	๐๔.๓๐ - ๐๔.๔๕ น.
	๔. ละครธรรมนำชีวิต	จันทร์ - ศุกร์	๑๑.๐๐ - ๑๑.๐๕ น.
	๕. หลวงตามหาชน	เสาร์	๐๘.๔๕ - ๐๙.๑๕ น.

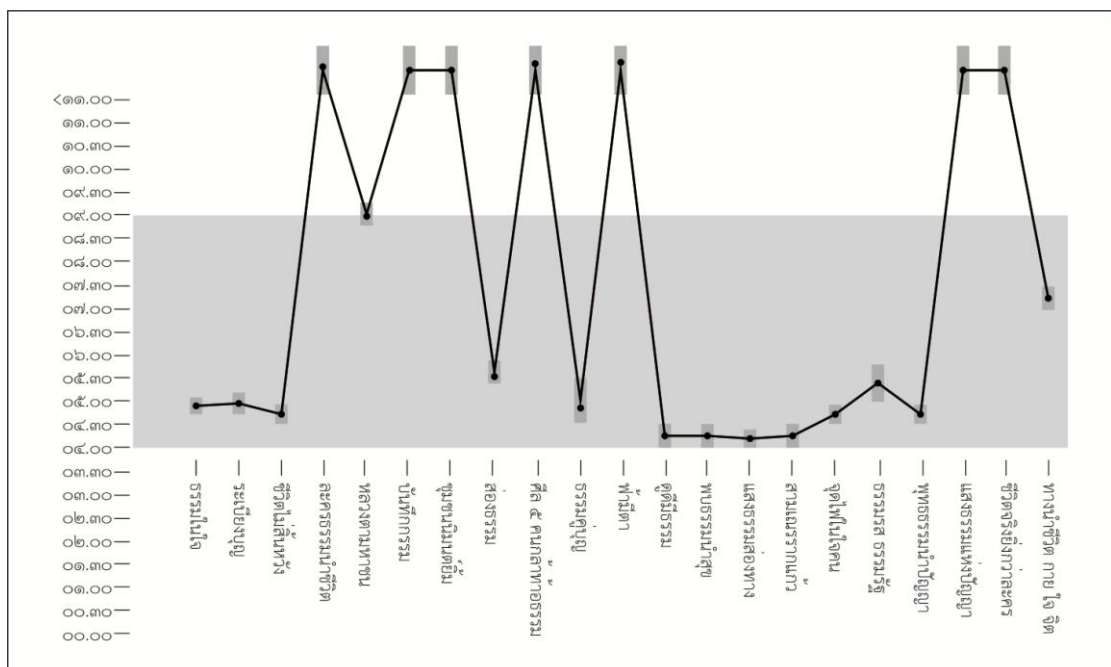
^{๓๐} ราชกิจจานุเบกษา, หลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๕, (๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๕), หน้า ๒๘ - ๔๙.

	๖. บันทึกกรรม	พุทธ	๒๓.๑๕ - ๐๐.๑๕ น.
	๗. ชุมชนนิมนต์เยี่ยม	อังคาร	๑๕.๓๐ - ๑๕.๕๕ น.
๒. สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบก ช่อง ๕	๘. ส่องธรรม	เสาร์	๐๕.๒๕ - ๐๕.๕๐ น.
	๙. ศิล ๕ คนกล้าท้าอธรรม	เสาร์	๒๐.๓๐ - ๒๑.๓๐ น.
สถานีโทรทัศน์	รายการ	วันออกอากาศ	เวลา
๒. สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบก ช่อง ๕	๑๐. ธรรมคู่บุญ	อาทิตย์	๐๔.๓๐ - ๐๕.๐๐ น.
๓. สถานีโทรทัศน์สี่ กองทัพบกช่อง ๗	๑๑. ฟ้ามี่ตา	เสาร์	๑๔.๑๕ - ๑๕.๑๕ น.
๔. สถานีโทรทัศน์ โมเดิร์นไนน์	๑๒. ดุติมีธรรม	อังคาร	๐๔.๐๐ - ๐๔.๓๐ น.
	๑๓. พบธรรมนำสุข	จันทร์, อังคาร, เสาร์	๐๔.๐๐ - ๐๔.๓๐ น.
	๑๔. แสงธรรมส่องทาง	พุทธ	๐๔.๐๐ - ๐๔.๒๐ น.
	๑๕. สามเณรรากแก้ว	พฤหัสบดี	๐๔.๐๐ - ๐๔.๓๐ น.
	๑๖. จุดไฟในใจคน	อาทิตย์	๐๔.๓๐ - ๐๔.๕๕ น.
๕. สถานีสถานีวิทยุ โทรทัศน์ แห่งประเทศไทย	๑๗. ธรรมรส ธรรมรัฐ	อังคาร/ศุกร์	๐๕.๐๐ - ๐๕.๕๕ น.
	๑๘. พุทธธรรมนำปัญญา	จันทร์	๐๔.๓๐ - ๐๔.๔๕ น.
	๑๙. แสงธรรมแห่งปัญญา	เสาร์	๒๐.๓๐ - ๒๑.๑๕ น.
๖. สถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส	๒๐. ชีวิตจริงยิ่งกว่าละคร	อาทิตย์	๒๑.๑๐ - ๒๒.๐๐ น.
	๒๑. ทางนำชีวิต กาย ใจ จิต	จันทร์-ศุกร์	๐๗.๐๐ - ๐๗.๓๐ น.

จากตารางข้างต้นสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินมีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมจำนวน ๖ สถานี ดังนี้สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ จำนวน ๗ รายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ จำนวน ๓ รายการ สถานีโทรทัศน์สี่กองทัพบกช่อง ๗ จำนวน ๑ รายการ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ จำนวน ๕ รายการ สถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย จำนวน ๓ รายการ และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จำนวน ๒ รายการ

ในการศึกษารายการโทรทัศน์ภาคพื้นดินที่นำเสนอพุทธธรรมทั้งหมด ๒๑ รายการผู้วิจัย ได้พบว่ารายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ ส่วนมากจำนวน ๑๔ รายการออกอากาศในช่วงเวลา ๐๔.๐๐ - ๐๕.๐๐ น ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นกราฟเพื่อแสดงให้เห็นได้ชัดเจน ดังนี้

กราฟที่ ๑ แสดงช่วงเวลาที่ยานยนต์ส่วนบุคคลที่นำเสนอฟุทธธรรม

จากกราฟข้างต้นมีรายการที่ออกอากาศในช่วงเวลา ๐๔.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. จำนวน ๑๔ รายการ ได้แก่ รายการธรรมในใจ ระเบียบบุญ ชีวิตมาลัยนหวั หลวงตามหาชน ส่องธรรม ธรรมะคู่บุญ ดุติมีธรรม พบธรรมนำสุข แสงธรรมส่องทาง สามเณรรากแก้ว จุดไฟในใจคน ธรรมสธรรมรัฐ พหุธรรมนำปัญญา และรายการนำทางชีวิต กาย ใจ จิต

๓.๓.๒ สถานิโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียมที่นำเสนอพุทธธรรม

การใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียมมีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมทั้งหมด ๑๓ รายการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงสถานี่โทรทัศน์ระบบดาวเทียมที่นำเสนอพุทธธรรม

ตารางที่ ๒ สถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียมที่นำเสนอพุทธธรรมระหว่างเดือนมกราคม – ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

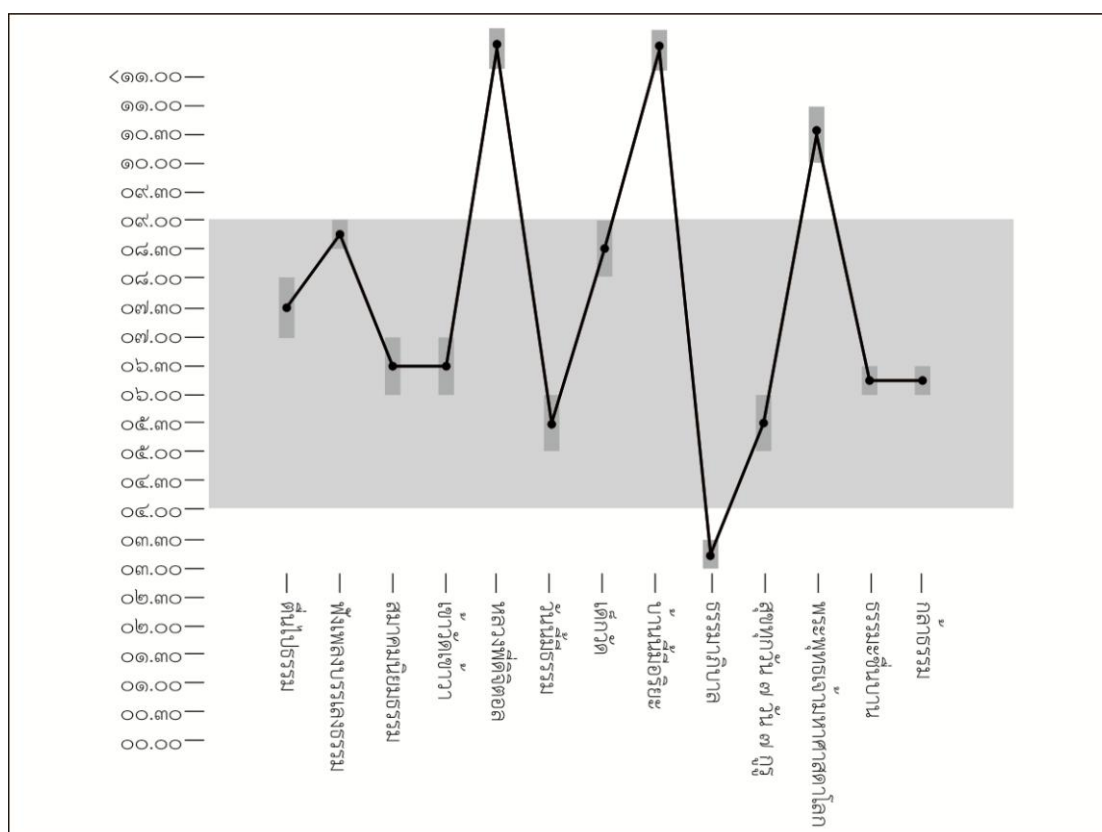
สถานีโทรทัศน์	รายการ	วันออกอากาศ	เวลา
๑. ช่องจีทีเอชออนแอร์	๑. ตื่นไปธรรม	เสาร์	๐๗.๐๐ – ๐๘.๐๐ น.
๒. ช่องจีเอ็มเอ็มชาแนล	๒. ฟังเพลงบรรเลงธรรม	จันทร์ – ศุกร์	๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น.
๓. ช่องนิวทีวี	๓. สมาคมนิยมธรรม	เสาร์	๐๖.๐๐ – ๐๗.๐๐ น.
	๔. เข้าวัดเช้าวา	อาทิตย์	๐๖.๐๐ – ๐๗.๐๐ น.
สถานีโทรทัศน์	รายการ	วันออกอากาศ	เวลา
๔. ช่อง ๘	๕. หลวงพี่ติจิตตอล	อาทิตย์	๑๖.๒๐ – ๑๗.๒๐ น.
๕. ช่องวัน	๖. วันนี้มีธรรม	จันทร์ – อาทิตย์	๐๕.๐๐ – ๐๖.๐๐ น.
๖. ช่องพีพีทีวี	๗. เด็กวัด	จันทร์ – ศุกร์	๐๘.๐๐ – ๐๙.๐๐ น.
๗. ช่องทีเอ็นเอ็น ๒	๘. บ้านนี้มีอริยะ	อาทิตย์	๑๔.๐๐ – ๑๔.๓๐ น.
	๙. ธรรมาภิบาล	ศุกร์	๐๓.๐๐ – ๐๓.๓๐ น.
๘. ช่องอมรินทร์ทีวี	๑๐. สุขทุกวัน ๗ วัน ๗ ญู	จันทร์ – อาทิตย์	๐๕.๐๐ – ๐๖.๐๐ น.
๙. ช่องเวิร์คพอยท์	๑๑. พระพุทธเจ้า มหาศาสดาโลก	เสาร์ – อาทิตย์	๑๐.๐๐ – ๑๑.๐๐ น.
๑๐. ช่องเพลินทีวี	๑๒. ธรรมะขึ้นบาน	จันทร์ – อาทิตย์	๐๖.๐๐ – ๐๖.๓๐ น.
๑๑. ช่องไทยรัฐทีวี	๑๓. กล้าธรรม	อาทิตย์	๐๖.๐๐ – ๐๖.๓๐ น.

จากตารางข้างต้นสถานีโทรทัศน์ระบบดาวเทียมมีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมจำนวน ๑๑ ช่อง ดังนี้ ช่องนิว ทีวี และช่องทีเอ็นเอ็น ๒ จำนวนช่องละ ๒ รายการ ส่วนช่องที่เหลือได้แก่ ช่องจีทีเอชออนแอร์ ช่องจีเอ็มเอ็มชาแนล ช่อง ๘ ช่องวัน ช่องพีพีทีวี ช่องอมรินทร์ทีวี ช่องเวิร์คพอยท์ ช่องเพลินทีวีและช่องไทยรัฐทีวี จำนวนช่องละ ๑ รายการ

ในการศึกษารายการโทรทัศน์ระบบดาวเทียมที่นำเสนอพุทธธรรมทั้งหมด ๑๓ รายการ ผู้วิจัยได้พบว่ารายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ ส่วนมากจำนวน ๙ รายการออกอากาศในช่วงเวลา ๐๔.๐๐ – ๐๙.๐๐ น ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นกราฟเพื่อแสดงให้เห็นได้ชัดเจน ดังนี้

กราฟแสดงช่วงเวลาที่ยานีโทรทัศน์ระบบดาวเทียมที่นำเสนอพุทธธรรม

กราฟที่ ๒ แสดงช่วงเวลาที่ยานีโทรทัศน์ระบบดาวเทียมที่นำเสนอพุทธธรรม

จากกราฟข้างต้นมีรายการที่ออกอากาศในช่วงเวลา ๐๔.๐๐ – ๐๕.๐๐ น จำนวน ๙ รายการ ได้แก่ รายการดินโปธรรม ฟังเพลงบรรเลงธรรม สมาคมนิยมธรรม เขาวัดเขาวา วันนีมีธรรม เด็กวัด สุขทุกวัน ๗ วัน ๗ ปี ธรรมะขึ้นบ้าน และรายการกล้าธรรม

สรุปได้ว่าระหว่างเดือนมกราคม – ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ สื่อโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาททางสถานีโทรทัศน์ทั้งภาคพื้นดินและทางสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียมมีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมทั้งสิ้น ๓๔ รายการ จาก ๑๗ สถานี ซึ่งสถานีโทรทัศน์

ภาคพื้นดินมีรายการที่นำเสนอพุทธธรรมรวม ๒๑ รายการ มากกว่าสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียม ซึ่งมีรายการรวม ๑๓ รายการ และช่วงเวลาการนำเสนอส่วนมากจะเป็นวันเสาร์และอาทิตย์ ในช่วงเวลา ๐๔.๐๐ – ๐๙.๐๐ น.

๓.๔ โครงสร้างการเล่าเรื่องทางสื่อโทรทัศน์

๓.๔.๑ โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์

อริสโตเติล (Aristotle) ได้วางรากฐานของการเล่าเรื่องไว้ตามแนวทฤษฎีที่เรียกว่า “โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์”^{๑๑} (The Classical Three – Act Structure) ซึ่งเป็นการแบ่งโครงสร้างเหตุการณ์ของการเล่าเรื่องออกเป็น ๓ ส่วน คือ ตอนต้น (The Beginning) ตอนกลาง (The Middle) และตอนจบ (The End) ซึ่งรายการละครโทรทัศน์ หรือรายการอื่นๆ แม้กระทั่งรายการทอล์กโชว์ เกมโชว์ วาไรตี้โชว์ก็สามารถนำวิธีการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอเรื่องได้เช่นกัน โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์มีวิธีการในการเขียนโครงเรื่องดังนี้

๑) องค์ที่ ๑ ตอนต้น (Act One: The Beginning) เป็นการเล่าเรื่องโดยการเปิดเรื่อง แนะนำตัวละครหลัก บุพื้นเรื่องราวอันเป็นที่มาของเรื่อง เหตุการณ์ความขัดแย้ง การผูกปมของเรื่อง ตอนท้ายขององค์แรกจะวางจุดหักเหของเหตุการณ์ อันมีผลต่อทิศทางของเรื่องที่จะดำเนินต่อไป

๒) องค์ที่ ๒ ตอนกลาง (Act Two: The Middle) เป็นการพัฒนาเรื่องต่อไป โดยสร้างความซับซ้อนของเรื่องตอนท้ายขององค์ที่สองจะทิ้งท้ายไว้ด้วยจุดหักเหของเหตุการณ์อันมีผลต่อทิศทางของเรื่องที่จะดำเนินต่อไปสู่สภาวะวิกฤติของละคร

๓) องค์ที่ ๓ ตอนจบ (Act Three: The End) เร่งเร้าให้เกิดวิกฤติของละครและนำไปสู่จุดสูงสุดทางอารมณ์ของเรื่อง ตอนท้ายขององค์ที่สามจะจบลงด้วยความคลี่คลายของเหตุการณ์เป็น^{๑๒}

การเล่าเรื่องของรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นรายการประเภทวาไรตี้โชว์ สามารถนำการเล่าเรื่องแบบสามองค์มาใช้ในการเขียนโครงเรื่อง ได้แก่ องค์ที่ ๑ ตอนต้นเป็นการเปิด

^{๑๑} อ้างใน ชยพล สุทธิโยธิน, การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์, หน่วยที่ ๕, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒๑.

^{๑๒} อ้างแล้ว, หน้า ๒๒๒.

เรื่องผูกปมของเรื่อง องค์ที่ ๒ ตอนกลาง เป็นการพัฒนาเรื่องสร้างความซับซ้อนของเรื่อง และองค์ที่ ๓ ตอนจบ เป็นการนำไปสู่จุดสูงสุดทางอารมณ์ของเรื่อง

๓.๔.๒ การเล่าเรื่องรายการวาไรตี้

รายการวาไรตี้ (Variety Show) หมายถึง รายการโทรทัศน์ที่รวมเอาความบันเทิงหลากหลายชนิด เช่น การสัมภาษณ์ การพูดคุย การบรรเลงดนตรี การแสดงตลกขบขัน และการแสดงทักษะความสามารถพิเศษของ นักแสดง แขกรับเชิญ ผู้ร่วมรายการหรือแม้แต่ผู้ชมในห้องส่ง

รายการวาไรตี้มีองค์ประกอบ ๕ ประการสำหรับเป็นแนวทางการเล่าเรื่อง ดังต่อไปนี้

๑) **ผู้เล่าเรื่อง (Narrator)** ผู้เล่าเรื่องในรายการวาไรตี้ ได้แก่ พิธีกร หรือผู้ดำเนินรายการ นอกจากนี้แขกรับเชิญยังมิใช่ฐานะเป็นผู้เล่าเรื่องที่สำคัญอีกคนหนึ่งในการให้ข้อมูลในเรื่องต่างๆ และยังหมายรวมถึงผู้บรรยายที่ให้เสียงในรายการด้วย

๒) **เรื่องราว (Story)** เรื่องราวที่นำมาเสนอในรายการวาไรตี้ เน้นความหลากหลาย ของเรื่องโดยมากมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ประสบการณ์ชีวิตของดารา นักร้อง ศิลปิน นักกีฬา บุคคลที่มีชื่อเสียง บุคคลสำคัญ การแสดงตลก การแสดงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่น ละครสั้น และการแสดงความสามารถพิเศษของแขกรับเชิญ

๓) **การจัดลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง (Sequence)** รายการวาไรตี้มักใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ ๑.๓๐ ชั่วโมงถึง ๒ ชั่วโมง เหตุการณ์ที่นำเสนอในแต่ละช่วงมีแนวทางในการนำเสนอแบ่งเป็น ๗ องค์หรือ ๗ ช่วง

๔) **การตัดต่อลำดับภาพ** มีผลต่อการเล่าเรื่องของรายการวาไรตี้ ซึ่งจะช่วยขยายสิ่งที่น่าสนใจได้มาก และช่วยลดทอนส่วนที่น่าสนใจน้อย สร้างความเด่นให้กับแขกรับเชิญ สร้างอารมณ์และความรู้สึกประทับใจ ชื่นชมต่อบุคคลหรือเหตุการณ์ ด้วยการทำภาพซ้ำ เปิดเผยแง่มุมที่คนไม่เคยเห็น เน้นย้ำประเด็นสำคัญ ด้วยการทำสลับ การสาธิตขั้นตอนการทำงานต่างๆ และซ้อนตัวอักษรอธิบายให้ความชัดเจน

๕) **ดนตรีประกอบรายการ** มุ่งเน้นการสร้างความสุขความประทับใจชื่นชมยินดี ประกอบการเล่าเรื่อง และสลับ^{๑๓}

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๕.

สรุปได้ว่าการเล่าเรื่องสำหรับรายการวาไรตี้มีองค์ประกอบ ๕ ประการ ได้แก่ ผู้เล่าเรื่อง เรื่องราว การจัดลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง การตัดต่อลำดับภาพ และดนตรีประกอบรายการ

๓.๕ รูปแบบการนำเสนอพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์

๓.๕.๑ ส่วนประกอบของรายการโทรทัศน์

รายการโทรทัศน์แต่ละรายการมีรูปแบบรายการที่หลากหลายที่ผสมผสานกันขึ้นเพื่อแสดงถึงความเป็นรายการโทรทัศน์ ส่วนประกอบของรายการโทรทัศน์ที่สำคัญมี ๔ ส่วนได้แก่ ไต่เต็ลรายการ ตัวอย่างรายการ อินเทอร์เน็ต และท้ายรายการ^{๓๔} ส่วนประกอบของรายการโทรทัศน์แต่ละส่วนคุณลักษณะที่แตกต่างกัน ได้แก่

๓.๕.๑.๑ ไต่เต็ลรายการ ทำหน้าที่บอกชื่อรายการ อยู่ในส่วนแรกสุดก่อนนำเสนอเนื้อหารายการ ประกอบขึ้นจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้

- ๑) รูปแบบการนำเสนอไต่เต็ลรายการ ได้แก่การใช้ชื่อรายการ การใช้สัญลักษณ์ การนำเสนอบุคคล การใช้ภาพแสดงเนื้อหา การสร้างโครงเรื่อง
- ๒) ลักษณะของภาพไต่เต็ลรายการ มีการสร้างสรรค์ภาพโดยใช้ภาพจริง และภาพที่สร้างจากคอมพิวเตอร์ ภาพไต่เต็ลรายการมักลำดับด้วยการซ้อนภาพ
- ๓) ทิศนสารที่ใช้สร้างเรื่อง อันได้แก่ พื้นที่ เส้น รูปร่าง ความเข้ม สี การเคลื่อนไหว และจังหวะ โดยการเลือกใช้เพียงบางองค์ประกอบเพื่อสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นแก่ภาพ
- ๔) ตัวอักษรชื่อรายการ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตำแหน่งของชื่อรายการมักอยู่กลางจอภาพ
- ๕) ลำดับการนำเสนอไต่เต็ลรายการ มีโครงสร้างดังนี้ สถานี – ร่วมกับ – บริษัทผู้ผลิตรายการ/สถาบัน – ผู้สนับสนุนรายการ –เสนอ – ชื่อรายการ
- ๖) การใช้เสียงในไต่เต็ลรายการ มีการใช้คำพูดเพื่อให้ข้อมูล การใช้เพลงเพื่อแนะนำชื่อรายการ และใช้เพลงเนื้อหารายการ
- ๗) ความยาวของไต่เต็ลรายการ มีความยาว ๑๐ – ๖๐ วินาที
- ๘) ลีลาของไต่เต็ลรายการ มีลักษณะสนุกสนานร่าเริง ความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง ความเข้มข้มมีจุดเด่น

^{๓๔} เมธา เสรีธนาวงศ์, “การวิเคราะห์รูปแบบของส่วนประกอบรายการโทรทัศน์”, รายงานผลการวิจัย, (คณะนิเทศศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

๓.๕.๑.๒ ตัวอย่างรายการ เป็นการนำเสนอตัวอย่างเนื้อหาของรายการที่จะออกอากาศในครั้งนั้นประกอบขึ้นจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้ ๑) ภาพตัวอย่างรายการเป็นภาพที่สื่อถึงเนื้อหาที่จะได้ชมต่อไป ๒) ตัวอักษรในตัวอย่างรายการมักเป็นคำที่สื่อถึงสิ่งที่จะได้ชมต่อไป ๓) การใช้เสียงในตัวอย่างรายการ มักใช้คำพูดเพื่อให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

๓.๕.๑.๓ อินเทอร์เน็ต จะอยู่ระหว่างเนื้อหารายการและโฆษณาเพื่อบอกผู้ชมว่าเป็นรายการอะไรประกอบขึ้นจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้ ๑) รูปแบบการนำเสนออินเทอร์เน็ตมีหลายวิธี ได้แก่ ใช้ไตเติ้ลในส่วนชื่อรายการ ใช้ชื่อรายการ โลโก้รายการ ชื่อช่วง และใช้ภาพผู้สนับสนุนรายการเป็นอินเทอร์เน็ต ๒) ตัวอักษรในอินเทอร์เน็ตจะมีลักษณะเดียวกับตัวอักษรในตัวอย่างรายการ แต่มีการใช้คำที่แตกต่างออกไป ๓) ลำดับการนำเสนออินเทอร์เน็ต มีโครงสร้างดังนี้ ผู้สนับสนุนรายการ – ภาพช่วงต่อไป – ชื่อรายการ – เกร็ด – (โฆษณา) – เกร็ด – ชื่อรายการ – ชื่อช่วง – ผู้สนับสนุนรายการ – ชื่อช่วง อาจมีการลดหรือเพิ่มตามประเภทของรายการแตกต่างกันออกไป ๔) การใช้เสียง ประเภทเสียงของอินเทอร์เน็ตนิยมใช้เสียงดนตรี

๓.๕.๑.๔ ท้ายรายการ จะอยู่ท้ายสุดของรายการ มีหน้าที่ของคุณผู้มีส่วนในการผลิตรายการ ประกอบขึ้นจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้ ๑) รูปแบบการนำเสนอมี ๓ วิธี ได้แก่ การตัดภาพเข้ามาหลังจากเนื้อหารายการ การสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสีและแสง และการลดขนาดของภาพ ๒) ลักษณะของภาพ มีการใช้ภาพประกอบกันขึ้นมาเป็นท้ายรายการ ได้แก่ ภาพในรายการ ภาพจากไตเติ้ลรายการ อินเทอร์เน็ต ภาพผู้สนับสนุนรายการ และภาพโลโก้บริษัทผู้ผลิตรายการ ๓) ลำดับการนำเสนอในท้ายรายการ มีโครงสร้างดังนี้ ภาพตอนต่อไป – ผู้สนับสนุนรายการ – (ทีมงาน) – บริษัทผู้ผลิตรายการ ซึ่งมีการลดหรือเพิ่มตามประเภทของรายการแตกต่างกันออกไป ๔) การใช้เสียง ในท้ายรายการ ได้แก่ ดนตรี เพลง คำพูด และเสียงประกอบ ส่วนคำพูดเป็นคำพูดสนับสนุนรายการ ให้ข้อคิด คำแนะนำ คำพูดเนื้อหาในตอนต่อไป

๓.๕.๒ รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรม

การจำแนกประเภทเนื้อหารายการ (Content Classification) ของสื่อโทรทัศน์สามารถจำแนกโดยใช้หลักเกณฑ์เนื้อหาสาระ (Genre) ทำให้สะดวกสำหรับผู้ผลิต ผู้จัดรายการและผู้ชมในการสื่อสารทำความเข้าใจได้ว่ารายการแต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร มีความยาวเท่าไร มีแนวการผลิตแบบไหน โดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ ^{๑๕} ๑) รายการแนวข่าวและสารคดี หรือรายการ

^{๑๕} อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐) หน้า ๔๔๒-๔๔๓.

จากข่าวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ๒) รายการแนวจินตคติหรือบันเทิง ๓) รายการมีส่วนร่วมของผู้ชมและวิทยากรรับเชิญ และ ๔) รายการโฆษณา

มนฤดี พึ่งจักคลี ได้ทำการศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการธรรมะในโทรทัศน์ไทย โดยศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหารายการธรรมะใน ๕ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบบรรยาย รูปแบบสัมภาษณ์ รูปแบบการ์ตูน รูปแบบละคร และรูปแบบสารคดี^{๑๖}

จากการสำรวจรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรม จากผังรายการสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดิน ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ สถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และจากผังรายการสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียม ช่องจีทีเอช ออนแอร์ ช่องจีเอ็มเอ็มชาแนล ช่องนิวทีวี ช่อง ๘ ช่องวัน ช่องพีพีทีวี ช่องทีเอ็นเอ็น๒ ช่องอมรินทร์ทีวี ช่องเวิร์คพอยท์ ช่องเพลีนทีวี ช่องไทยรัฐทีวี ระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม - ตุลาคม ๒๕๕๘ รวมระยะเวลา ๑๐ เดือน ได้พบว่ามีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรวมทั้งสิ้น ๓๔ รายการ โดยผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมออกเป็น ๗ รูปแบบ ได้แก่ ๑) รายการรูปแบบบรรยาย ๒) รายการรูปแบบสนทนา ๓) รายการรูปแบบละคร ๔) รายการรูปแบบสารคดี ๕) รายการรูปแบบการ์ตูน ๖) รายการรูปแบบปกิณกะ ๗) รายการรูปแบบเรียลลิตี้ ดังนี้

๓.๕.๒.๑ รายการรูปแบบบรรยาย (Disquisition programme)

รายการรูปแบบบรรยาย เป็นรูปแบบรายการที่มีผู้ดำเนินรายการเพียงคนเดียวมาพูดคุยกับผู้ชม รูปแบบนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถศิลปะในการพูดและนำเสนอเนื้อหาสาระ รวมไปถึงบุคลิกภาพของผู้ดำเนินรายการเป็นหลักมี ๕ รายการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบบรรยาย

ตารางที่ ๓ รายการรูปแบบบรรยาย ระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๕ รายการ

รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	สถานี
๑. ธรรมรส ธรรมรัฐ	อังคาร/ศุกร์	๐๕.๐๐ – ๐๕.๕๕ น.	สถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย
๒. พุทธธรรมนำปัญญา	จันทร์	๐๔.๓๐ – ๐๔.๔๕ น.	สถานีโทรทัศน์

^{๑๖} มนฤดี พึ่งจักคลี, “รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการธรรมะในโทรทัศน์ไทย” สุธธิปริทัศน์, ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๘๘, (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๗) หน้า ๔๐๙.

๓. แสงธรรมแห่งปัญญา	เสาร์	๒๐.๓๐ – ๒๑.๑๕ น.	โมเดิร์นไนน์
๔. วันนี้มีธรรม	จันทร์ – อาทิตย์	๐๕.๐๐ – ๐๖.๐๐ น.	ช่อง ๖
๕. สุขทุกวัน ๗ วัน ๗ กุรุ	จันทร์ – อาทิตย์	๐๕.๐๐ – ๐๖.๐๐ น.	ช่อง อมรินทร์ ทวี

จากตารางข้างต้นรายการรูปแบบบรรยาย มี ๕ รายการได้แก่ รายการธรรมรส ธรรมรัฐ พุทธธรรมนำปัญญา แสงธรรมแห่งปัญญา วันนี้มีธรรม และรายการสุขทุกวัน ๗ วัน ๗ กุรุ

๓.๕.๒.๒ รายการรูปแบบสนทนา (Conversational programme)

รายการรูปแบบสนทนา เป็นรายการที่มีคนมาพูดคุยกัน ๒ คน ทั้ง ๒ คน เป็นผู้ถามและคู่สนทนา แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่นำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อให้ความรู้กับผู้ชมมี ๗ รายการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบสนทนา

ตารางที่ ๔ รายการรูปแบบสนทนา ระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๗ รายการ

รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	สถานี
๑. ธรรมในใจ	เสาร์	๐๔.๔๕ – ๐๕.๐๕ น.	สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓
๒. พบธรรมนำสุข	จันทร์, อังคาร, เสาร์	๐๔.๐๐ – ๐๔.๓๐ น.	สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์
๓. ธรรมาภิบาล	ศุกร์	๐๓.๐๐ – ๐๓.๓๐ น.	ช่องทีเอ็นเอ็น ๒
๔. ธรรมะขึ้นบาน	จันทร์ – อาทิตย์	๐๖.๐๐ – ๐๖.๓๐ น.	ช่องเพลินทีวี
๕. จุดไฟในใจคน	อาทิตย์	๐๔.๓๐ – ๐๔.๕๕ น.	สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์
๖. ฟังเพลงบรรเลงธรรม	จันทร์ – ศุกร์	๑๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น.	ช่องจีเอ็มเอ็ม๙
๗. สมาคมนิยมธรรม	เสาร์	๐๖.๐๐ – ๐๗.๐๐ น.	ช่องนิว ทีวี

จากตารางข้างต้นรายการรูปแบบสนทนา มี ๗ รายการได้แก่ รายการธรรมในใจ พบธรรมนำสุข ธรรมาภิบาล ธรรมะขึ้นบาน จุดไฟในใจคน ฟังเพลงบรรเลงธรรม และรายการสมาคมนิยมธรรม

๓.๕.๒.๓ รายการรูปแบบละคร (Drama Programme)

รายการรูปแบบละคร เป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่างๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดผู้แสดง จัดฉาก และใช้เทคนิคการละครเพื่อให้เหมือนจริงมากที่สุด มี ๗ รายการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบละคร

ตารางที่ ๕ รายการรูปแบบละคร ระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๗ รายการ

รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	สถานี
๑. ละครธรรมนำชีวิต	จันทร์ - ศุกร์	๑๑.๐๐ - ๑๑.๐๕ น.	สถานีวิทยุโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง ๓
๒. หลวงตามหาชน	เสาร์	๐๘.๔๕ - ๐๙.๑๕ น.	
๓. บันทึกกรรม	พุธ	๒๓.๑๕ - ๐๐.๑๕ น.	
๔. ศิล ๕ คนกล้า ท้าอธรรม	เสาร์	๒๐.๓๐ - ๒๑.๓๐ น.	สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบก ช่อง ๕
๕. ฟ้ามี่ตา	เสาร์	๑๔.๑๕ - ๑๕.๑๕ น.	สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง ๗
รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	สถานี
๖. หลวงพ่อดีจิดอล	อาทิตย์	๑๖.๒๐ - ๑๗.๒๐ น.	ช่อง ๘
๗. พระพุทธเจ้า มหาศาสดาโลก	เสาร์ - อาทิตย์	๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น.	ช่อง เว็รคพอยท์

จากตารางข้างต้นรายการรูปแบบละคร มี ๗ รายการได้แก่ รายการละครธรรมนำชีวิต หลวงตามหาชน บันทึกกรรม ศิล ๕ คนกล้าท้าอธรรม ฟ้ามี่ตา หลวงพ่อดีจิดอล และรายการ พระพุทธเจ้ามหาศาสดาโลก

๓.๕.๒.๔ รายการรูปแบบสารคดี (Documentary Programme)

รายการรูปแบบสารคดี เป็นรายการที่นำเสนอเนื้อหาด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการโดยมีผู้ดำเนินรายการมาพูดคุยประกอบรายการในบางส่วนมี ๓ รายการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบสารคดี

ตารางที่ ๖ รายการรูปแบบสารคดี ระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๓ รายการ

รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	สถานี
--------	-------------	--------------	-------

๑. ชีวิตไม่สิ้นหวัง	เสาร์ - อาทิตย์	๐๔.๓๐ - ๐๔.๔๕ น.	สถานีวิทยุโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง ๓
๒. ชีวิตจริงยิ่งกว่า ละคร	อาทิตย์	๒๑.๑๐ - ๒๒.๐๐ น.	สถานีโทรทัศน์ โมเดิร์นไนน์
๓. ทางนำชีวิต กาย ใจ จิต	จันทร์-ศุกร์	๐๗.๐๐ - ๐๗.๓๐ น.	สถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส

จากตารางข้างต้นรายการรูปแบบสารคดี มี ๓ รายการได้แก่ ชีวิตไม่สิ้นหวัง
ชีวิตจริงยิ่งกว่าละคร รายการทางนำชีวิต กาย ใจ จิต

๓.๕.๒.๕ รายการรูปแบบการ์ตูน (cartoon Programme)

รายการรูปแบบการ์ตูน เป็นรายการการ์ตูนสร้างขึ้นด้วยภาพเคลื่อนไหว ด้วยการนำ
ภาพนิ่งมาเรียงลำดับกันและแสดงผลอย่างต่อเนื่องทำให้ดวงตาเห็นภาพที่มีการเคลื่อนไหวในลักษณะ
ภาพติดตามี ๑ รายการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบการ์ตูน

ตารางที่ ๗ รายการรูปแบบการ์ตูน ระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๑ รายการ

รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	สถานี
ชุมชนนิมนต์ยิ้ม	อังคาร	๑๕.๓๐ - ๑๕.๔๕ น.	สถานีวิทยุโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง ๓

จากตารางข้างต้นรายการรูปแบบสารคดี มี ๑ รายการได้แก่ รายการชุมชนนิมนต์ยิ้ม

๓.๕.๒.๖ รายการปิกนิก (Variety Programme)

รายการเป็นรูปแบบรายการที่มุ่งเน้นนำเสนอ หลายเรื่อง หลายรส โดยใช้รูปแบบการ
นำเสนอ ที่หลากหลายคล้ายๆ ปิกนิกไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยง หรือร้อยเรียงแต่ละช่วงแต่ละตอนของ
รายการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมี ๗ รายการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบปิกนิก

ตารางที่ ๘ รายการรูปแบบปิกนิก ระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๗ รายการ

รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	สถานี
--------	-------------	--------------	-------

๑. ระเบียบบุญ	อาทิตย์	๐๔.๔๕ - ๐๕.๑๐ น.	สถานีวิทยุโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง ๓
๒. ส่องธรรม	เสาร์	๐๕.๒๕ - ๐๕.๕๐ น.	สถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบก ช่อง ๕
๓. ธรรมคู่บุญ	อาทิตย์	๐๔.๓๐ - ๐๕.๐๐ น.	
๔. ดุติมีธรรม	อังคาร	๐๔.๐๐ - ๐๔.๓๐ น.	สถานีโทรทัศน์ โมเดิร์นไนน์
๕. แสงธรรมส่องทาง	พุธ	๐๔.๐๐ - ๐๔.๒๐ น.	
๖. เข้าวัดเข้าวา	อาทิตย์	๐๖.๐๐ - ๐๗.๐๐ น.	ช่องนิว ทวี
๗. บ้านนี้มีोरิยะ	อาทิตย์	๑๔.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	ช่องทีเอ็นเอ็น ๒

จากตารางข้างต้นรายการรูปแบบปกิณกะมี ๗ รายการได้แก่ รายการระเบียบบุญ ส่องธรรม ธรรมคู่บุญ ดุติมีธรรม แสงธรรมส่องทาง เข้าวัดเข้าวา บ้านนี้มีोरิยะ

๓.๕.๒.๗ รายการเรียลลิตี้ (Reality Programme)

รายการเรียลลิตี้ คือสถานการณ์หรือภาพที่เกิดขึ้นจริง แสดงให้เห็นสถานการณ์จริงกับการปรุงแต่งให้เป็นกึ่งละคร มีการจัดฉากให้ผู้เข้าร่วมแข่งขันเข้าไปแสดงเผยธาตุแท้ในสัณฐานออกมา มีบทให้พูด เป็นรายการที่ต่างไปจากรายการที่เป็นละคร และเกมโชว์เพราะผู้เข้าร่วมแข่งขันอาจจะไม่ใช่ดารานักแสดงมี ๔ รายการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบเรียลลิตี้

ตารางที่ ๙ รายการรูปแบบเรียลลิตี้ ระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๔ รายการ

รายการ	วันออกอากาศ	เวลาออกอากาศ	สถานี
๑. สามเณรรากแก้ว	พฤหัสบดี	๐๔.๐๐ - ๐๔.๓๐ น.	สถานีโทรทัศน์ โมเดิร์นไนน์
๒. ตื่นไปธรรม	เสาร์	๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.	ช่องจีทีเอชออนแอร์
๓. เด็กวัด	จันทร์ - ศุกร์	๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.	ช่องพีพีทีวี
๔. กล้าธรรม	อาทิตย์	๐๖.๐๐ - ๐๖.๓๐ น.	ช่องไทยรัฐทีวี

จากตารางข้างต้นรายการรูปแบบเรียลลิตี้ มี ๔ รายการได้แก่ รายการสามเณรรากแก้ว ตื่นไปธรรม เด็กวัด และรายการกล้าธรรม

จากรายการโทรทัศน์เผยแผ่พุทธธรรมจำนวน ๓๔ รายการ ที่ออกอากาศระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนตุลาคม ๒๕๕๘ สามารถแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบต่างๆ ในภาพรวมได้ ดังนี้

ตารางแสดงรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมรูปแบบต่างๆ ระหว่างเดือนมกราคม - ตุลาคม ๒๕๕๘

ตารางที่ ๑๐ รูปแบบรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมจำนวน ๓๔ รายการ

ที่ออกอากาศระหว่างเดือนมกราคม - ตุลาคม ๒๕๕๘

รายการ	รูปแบบรายการ						
	บรรยาย	สนทนา	ละคร	สารคดี	การ์ตูน	ปกิณกะ	เรียลลิตี้
๑. ธรรมในใจ		●					
๒. ระเบียบบุญ						●	
๓. ชีวิตไม่สิ้นหวัง				●			
๔. ละครธรรมนำชีวิต			●				
๕. หลวงตามหาชน			●				
๖. บันทึกกรรม			●				
๗. ชุมชนนิมนต์เยี่ยม					●		
๘. ส่องธรรม						●	
๙. ศิล ๕ คนกล้าทำอธรรม			●				
รายการ	รูปแบบรายการ						
	บรรยาย	สนทนา	ละคร	สารคดี	การ์ตูน	ปกิณกะ	เรียลลิตี้
๑๐. ธรรมะคู่บุญ						●	
๑๑. ฟ้ามี่ตา			●				
๑๒. ดุติมีธรรม						●	
๑๓. พบธรรมนำสุข		●					
๑๔. แสงธรรมส่องทาง						●	
๑๕. สามเณรรากแก้ว							●
๑๖. จุดไฟในใจคน		●					
๑๗. ธรรมรส ธรรมรัฐ	●						
๑๘. พุทธธรรมนำปัญญา	●						
๑๙. แสงธรรมแห่งปัญญา	●						

๒๐. ชีวิตจริงยิ่ง กว่าละคร				●			
๒๑. ทางนำชีวิต กาย ใจ จิต				●			
๒๒. ตื่นไปธรรม							●
๒๓. ฟังเพลง บรรเลงธรรม		●					
๒๔. สมาคมนิยม ธรรม		●					
๒๕. เข้าวัดเข้าวา						●	
๒๖. หลวงพี่ ดิจิทัล			●				
๒๗. วันนี้มีธรรม	●						
๒๘. เด็กวัด							●
๒๙. บ้านนี้มีोरียะ						●	
๓๐. ธรรมาภิบาล		●					
รายการ	รูปแบบรายการ						
	บรรยาย	สนทนา	ละคร	สารคดี	การ์ตูน	ปกิณกะ	เรียลลิตี้
๓๑. สุขทุกวัน ๗ วัน ๗ ฎฐ	●						
๓๒. พระพุทธเจ้า มหาศาสดาโลก			●				
๓๓. ธรรมะขึ้นบาน		●					
๓๔. กล้าธรรม							●
รวม ๓๔ รายการ	๕	๗	๗	๓	๑	๗	๔

ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบรายการโทรทัศน์ทั้งสิ้น ๓๔ รายการ รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม - ตุลาคม ๒๕๕๘ เป็นระยะเวลา ๑๐ เดือนพบว่า มีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมสามารถแบ่งออกเป็น ๗ รูปแบบ ได้แก่ ๑) รายการรูปแบบบรรยาย ๒) รายการรูปแบบสนทนา ๓) รายการรูปแบบละคร ๔) รายการรูปแบบสารคดี ๕) รายการรูปแบบการ์ตูน ๖) รายการรูปแบบปกิณกะ ๗) รายการรูปแบบเรียลลิตี้ ซึ่งการนำเสนอพุทธธรรมใน

รูปแบบ รายการสนทนา รายการละคร และรายการปกิณกะ เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอมากที่สุดเท่าๆ กันจำนวน ๗ รายการ ส่วนการนำเสนอพุทธธรรมในรูปแบบรายการการ์ตูนมีน้อยที่สุดคือ ๑ รายการ

๓.๖ การเล่าเรื่องผ่านสื่อโทรทัศน์

การเล่าเรื่อง เป็นวิธีการที่มนุษย์ใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ และวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมและเพื่อการสร้างความเป็นหนึ่ง เมื่อมองในมุมของการสื่อสาร “การเล่าเรื่อง คือ การถ่ายทอดเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากผู้เล่าไปยังผู้อ่าน ผู้ฟัง หรือผู้ชม ภายในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อสื่อความหมายตามที่ผู้เล่าเรื่องต้องการ”^{๑๗}

เนื่องจากสื่อโทรทัศน์เป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพและเสียง ดังนั้นการเล่าเรื่องในสื่อโทรทัศน์จึงทำหน้าที่ใน ๔ ประการคือ^{๑๘} ๑) บอกเล่าเรื่องราวให้รู้เรื่อง ๒) สื่อสารอารมณ์ประเภทต่างๆ ของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ๓) สร้างความรู้สึกตื่นตาตื่นใจจากการได้เห็น (แม้ว่าอาจจะไม่มีเสียง) ๔) กระตุ้นความคิดบางอย่างของผู้รับสาร

๓.๖.๑ แนวคิดการเล่าเรื่องของอริสโตเติล

การเล่าเรื่องแบบคลาสสิก (Classical Narration) เป็นการเล่าเรื่องที่ใช้มาตั้งแต่ยุคแรกๆ และยังใช้กันอยู่จนถึงปัจจุบัน ทฤษฎีการเล่าเรื่องของอริสโตเติล (Aristotle) มีผู้นิยมนำไปใช้ในการเล่าเรื่องจำนวนมากจนถึงเป็นทฤษฎีการเล่าเรื่องแบบคลาสสิก^{๑๙} จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ ๓ เรื่องที่มีความสัมพันธ์กับการเลียนแบบคือ

๓.๖.๑.๑ สื่อที่ใช้ในการเลียนแบบ (The Medium of Imitation) เป็นการใช้ศิลปะประเภทร้อยแก้ว โคลงกลอน โดยใช้ภาษาอย่างเดียว ในขณะที่ศิลปะอย่างอื่นใช้สื่อที่แตกต่างกันไป เช่น ภาพยนตร์มีพื้นฐานมาจากนิยาย ในนิยายมีคำพูดเป็นสื่อ ในภาพยนตร์มีนักแสดง บทสนทนา ฉาก เสียง ดนตรี และสิ่งประกอบอื่นๆ เป็นสื่อในการถ่ายทอด

^{๑๗} ขยพล สุทธิโยธิน, การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์, หน่วยที่ ๕ พิมพ์ครั้งที่ ๑, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐๓.

^{๑๘} กาญจนา แก้วเทพ, แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๕๕๓.

^{๑๙} อ่างใน ขยพล สุทธิโยธิน, การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์, หน่วยที่ ๕ พิมพ์ครั้งที่ ๑, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒๐-๒๒๑.

๓.๖.๑.๒ วัตถุที่ใช้ในการเลียนแบบ (The Objects Imitation) ได้แก่การกระทำของมนุษย์ซึ่งแบ่งเป็นการกระทำที่ดีและเลว เป็นผลมาจากความแตกต่างของศีลธรรม สามารถแสดงภาพตัวแทนหรืออธิบายภาพชีวิตของมนุษย์ได้ใน ๓ ลักษณะที่เป็นไปคือ

- ๑) การเลียนแบบในระดับที่เท่ากับชีวิตจริง
- ๒) การเลียนแบบในระดับที่ดีกว่าชีวิตจริง
- ๓) การเลียนแบบในระดับที่ดีกว่าชีวิตจริง

๓.๖.๑.๓ สภาวะของการเลียนแบบ (The Mode Imitation) มนุษย์สามารถเลียนแบบการกระทำได้โดยการเล่าเรื่อง (Narration) แบ่งออกเป็น ๓ วิธีคือ

- ๑) โดยการสวมบุคลิกของคนอื่นด้วยแสดงหรือพูด หรือการสวมบุคลิกของบุคคลอื่นในฐานะที่เป็นบุคคลนั้นเลย
 - ๒) โดยการใช้เสียงของตนเองเล่าเรื่อง หรือการพูดตามแบบฉบับของตนเองโดยไม่เปลี่ยนแปลงตนเอง
 - ๓) โดยการนำเสนอบุคลิกของตนเองที่เคยดำเนินอยู่หรือเคยเป็นอยู่มาก่อน หรือนำเสนอเรื่องทั้งหมดโดยบุคลิกลักษณะของเขาเองในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในชีวิตนั้น
- การเล่าเรื่องของอริสโตเติลให้ความสำคัญกับ ๓ เรื่องที่มีความสัมพันธ์กับการเลียนแบบคือ สื่อที่ใช้ วัตถุที่ใช้ และสภาวะของการเลียนแบบ

๓.๖.๒ ประเภทของการเล่าเรื่อง

เรื่องราว (Story) ของคนๆ หนึ่งถูกสร้างขึ้นโดยอีกบุคคลหนึ่งหรือโดยผู้เล่าเรื่องเรียกว่า การเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเรื่อง การเล่าเรื่องแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท^{๒๐} คือ การเล่าเรื่องโดยตรงและการเล่าเรื่องผ่านสื่อ

๓.๖.๒.๑ การเล่าเรื่องโดยตรง (Directly Narrator)

เป็นการเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเรื่องบอกเล่าเรื่องราวด้วยคำพูดของเขา ด้วยคำพูด น้ำเสียง ท่าทาง บุคลิกภาพ ซึ่งการแสดงออกของเขาจัดเป็นเรื่องราวทั้งหมด การเล่าเรื่องประเภทนี้ผู้เล่าได้กระทำการเล่าให้ผู้ฟัง ผู้ชม โดยไม่ผ่านสื่อใดๆ

๓.๖.๒.๒ การเล่าเรื่องผ่านสื่อ (Indirectly Narrator)

เป็นการเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเรื่องเรื่องราวโดยบรรจุเรื่องเหล่านั้นไว้ในสื่อหรือเครื่องมือสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น หนังสือ ภาพยนตร์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ผู้เล่า

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๐๔.

เรื่องอาจเป็นทั้งผู้เล่าที่อยู่ในเรื่อง เช่นตัวละคร ผู้ประกาศ ผู้ดำเนินรายการ พิธีกร ผู้บรรยาย และเป็นผู้เล่าที่อยู่นอกเรื่องที่เล่า เช่น ผู้ประพันธ์ ผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง ผู้ถ่ายภาพ เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าการเล่าเรื่องทั้งสองประเภททั้งการเล่าเรื่องโดยตรงหรือแม้แต่การเล่าเรื่องผ่านสื่อ ผู้เล่าเรื่องต้องมีวัตถุประสงค์ที่เด่นชัดในการนำเสนอ

๓.๖.๓ การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์

การสร้างสรรครายการโทรทัศน์มีความจำเป็นที่ต้องอาศัยการเล่าเรื่องเป็นสำคัญ รายการโทรทัศน์ที่ประสบความสำเร็จมักมีวิธีการเล่าเรื่องที่ดี การเล่าเรื่องของรายการโทรทัศน์มีหลายลักษณะขึ้นอยู่กับประเภทของเรื่องและรูปแบบของรายการซึ่งจะใช้วิธีการเล่าเรื่องต่างกัน

จากรูปแบบรายการทั้ง ๗ ประเภท ได้แก่ รายการรูปแบบบรรยาย รายการรูปแบบสนทนา รายการรูปแบบละคร รายการรูปแบบสารคดี รายการรูปแบบการ์ตูน รายการรูปแบบปกิณกะ และรายการรูปแบบเรียลลิตี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกรายการโทรทัศน์รูปแบบละ ๑ รายการ เพื่อศึกษาการเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์ ดังนี้

๓.๖.๓.๑ การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ รูปแบบบรรยาย

การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์รูปแบบบรรยาย ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษารายการ “สุขทกวัน ๗ วัน ๗ กुरु”^{๒๑} โดยพระอาจารย์พิศาล วิสาโร เจ้าอาวาสวัดป่าสุคโต จังหวัดชัยภูมิ บรรยายธรรมในหัวข้อ อนิสสขของการมองโลกในแง่ดี คือการมองปัจจุบันอย่างมีสติ รู้จักคิดรู้จักมองใช้โยนิโสมนสิการ คือการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน มีสติจึงเกิดโยนิโสมนสิการ มองอย่างอนิจจัง ไม่จมอยู่กับความทุกข์

๓.๖.๓.๒ การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ รายการรูปแบบสนทนา

การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์รูปแบบสนทนา ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษารายการ “ธรรมะขึ้นบาน”^{๒๒} ดำเนินรายการโดยสุดา ขึ้นบาน และพระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กลฺยาโณ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี สนทนาธรรมในหัวข้อ “วัยเพลิน รักษาศีล” คือการที่เราทำอะไรแล้วได้ผลตามมาเรียกว่าอนิสสข ที่ทำบุญมาศีลเป็นเหตุให้ถึงสุคติ ศีลเป็นเหตุให้ถึงพร้อมด้วยโภคะทรัพย์ ศีลเป็นเหตุให้ถึงพระนิพพาน การบูชาพระพุทธเจ้าผู้มีพระคุณ ๓ ประการ คือ พระปัญญาคุณ พระปัญญาปริชาญาณที่รอบรู้ทั่วไปในสภาวธรรมที่จริงและไม่จริง พระวิสุทธิคุณ พระบริสุทธิการทำพระองค์ให้หมดสิ้นอาสวกิเลส และพระมหากรุณาธิคุณ พระคุณที่เป็นส่วนพระกรุณา สอนสรรพสัตว์ให้พ้นจากทุกข์เมื่อบูชาทั้ง ๓ ชีวิตก็จะไม่ตกต่ำสกปรก

^{๒๑} ออกอากาศทางช่องอมรินทร์ทีวี วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เวลา ๐๕.๐๐ – ๐๖.๐๐ น.

^{๒๒} ออกอากาศทางช่องเพลินทีวี วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๖.๐๐ – ๐๖.๓๐ น.

๓.๖.๓.๓ การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ รายการรูปแบบละคร

การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์รูปแบบละคร ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษารายการ “ศีล ๕ คนกล้าทำธรรม”^{๒๓} ตอนเด็กเลี้ยงแกะ หลังได้รับแจ้งเหตุว่า หลานชายของนักธุรกิจชื่อดัง ถูกแก๊งเรดดราก้อนลักพาตัวไปเรียกค่าไถ่ ๑๐ ล้านบาท ผู้กองยูซ่า (ก้อย-รัชวิน) นำทีมหน่วยสืบสวนพื้นที่ พายุ (เต๋-ณัฐชนน) ตามพิทักษ์ที่อยู่คนร้ายจากการโทรศัพท์จนเจอ เมื่อได้เบาะแส ศีล (กันต์ กันตถาวร) กับ มาวิน (สัน-ประชากร) ก็บุกไปช่วยกันที่ แสดงให้เห็นว่าความเชื่อใจถูกสร้างขึ้นด้วยการพูดความจริงเท่านั้น แต่การเชื่อใจกลับถูกทำลายได้ด้วยการโกหกเพียงครั้งเดียว เราควรพูดแต่ความจริง ละเว้นการพูดปดสร้างเรื่องเท็จเพราะคำพูดหลอกลวงเหล่านั้นเป็นดังอาวุธที่พร้อมจะย้อนกลับมาทำร้ายคนพูดได้ทุกเมื่อ สรุปท้ายด้วย ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดโกหก ส่อเสียด ทำร้ายจิตใจผู้อื่น

๓.๖.๓.๔ การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ รายการรูปแบบสารคดี

การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์รูปแบบสารคดี ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษารายการ “ทางนำชีวิต ภายใจจิต”^{๒๔} ตอนชีวิตที่เปลี่ยนได้ หนุ่มร่างสูงใหญ่ บ่งบอกถึงการมีวินัยสูงในการดูแลตัวเอง อดีตนักกีฬามวย บอกล่าเรื่องราวกับการใช้ชีวิตแบบสุดโต่ง ที่เขาเองก็คาดไม่ถึงว่า หากไม่มีเหตุการณ์ หลากๆ เหตุการณ์ ทั้งช่วงตกอับของชีวิต ปัญหาที่เข้ามามากมายในวันนั้น อาจจะไม่ได้เกิดจุดผกผันเปลี่ยนแปลงชีวิตให้เขาได้หันกลับมาทำงาน และค้นพบแสงสว่างให้หนทางในชีวิตอีกครั้ง ธรรมะ คือธรรมชาติ คือการประกอบตนให้อยู่ในศีล ๕ ในการดำเนินชีวิต การเป็นมนุษย์ที่ดีต้องเป็นผู้ให้ เพราะยิ่งให้ก็ยิ่งได้และปรารถนาที่จะมีส่วนที่จะเปลี่ยนโลก การใช้ชีวิตอย่างมีธรรมะจะทำให้มีความสุขที่แท้จริงตลอดไป

๓.๖.๓.๕ การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ รายการรูปแบบการ์ตูน

การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์รูปแบบการ์ตูน ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษารายการ “ชุมชนนิมนต์ยิ้ม”^{๒๕} รัยลับในลับแล เป็นการ์ตูนทีวีแอนิเมชัน ๓ มิติ โดยตัวละครเอก ๓ ตัวละคร คือ หลวงพี่พอเพียง ได้แรกบัลลตาลใจจาก พระราชธรรมนิเทศ เณรธีร์ ได้แรกบัลลตาลใจจาก พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เณรปัน ได้แรกบัลลตาลใจจาก พระมหาสมปอง ตาลปุตโต โดยที่หลวงพี่พอเพียง กับมะอิกได้หลุดมิติจากสมัยอยุธยามายังยุคปัจจุบันที่ชุมชนคลองพุทธ ต่อมาได้พบกับเณรธีร์ และเณรปัน เณรจากวัดคลองพุทธ หลังจากนั้นหลวงพี่พอเพียงกับมะอิกได้อาศัยอยู่ในวัดคลองพุทธ และยังได้รู้จักกันในหมู่บ้านกลุ่มหนึ่ง โดยแต่ละคนจะมีปัญหาแตกต่างกัน แต่ทุกคนก็ผ่านปัญหาไปได้ด้วยธรรมะจากการเทศน์ของหลวงพี่พอเพียง ซึ่งตอนนี้เป็นตอน “ฮีโร่มะอิก” โดยโอและชาวคลอง

^{๒๓} ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ วันที่ ๒ พฤษภาคม เวลา ๒๐.๓๐ - ๒๑.๓๐ น.

^{๒๔} ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๗.๐๐ - ๐๗.๓๐ น.

^{๒๕} ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๕.๕๕ น.

พุทธช่วยกันสร้างบอลลูนให้กับสามเมืองเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพ ปอแก้ว มาร์กี้ มะอิก และสองหมวย ก็ลองขึ้นบอลลูนนั่งเล่นดู มะอิกเห็นสิ่งผิดปกติด้านล่างคิดว่าเป็นสัตว์ประหลาด เลยบอกให้เอาบอลลูน ลงไปดู จนสุดท้ายบอลลูนก็ตก มะอิกรู้สึกผิดและรู้สึกที่ตัวเองอ่อนแอ จึงขอไปฝึกวิชาอย่างหนักกับปอแก้ว แต่ก็ไม่ได้ถึงไหน จนถึงวันที่ทุกคนตัดสินใจออกไปสำรวจว่ามีสัตว์ประหลาดอยู่หรือไม่เล่า มะอิกก็ขอตามไปด้วยเพื่อขอชดเชยที่ทำผิดพลาดไป ตอนท้ายสรุปการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับธรรมะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่การเสียสละคือคุณลักษณะของวีรบุรุษที่แท้จริงแต่ต้องประเมินกำลังของตนเอง

๓.๖.๓.๖ การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ รายการรูปแบบปกิณกะ

การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์รูปแบบปกิณกะ ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษา รายการ “ธรรมะคู่บุญ”^{๒๖} ดำเนินรายการโดย พัทธมย์ สุขประเสริฐ รายการแบ่งออกเป็น ๕ ช่วงได้แก่ ช่วงธรรมะเพื่อใจ พระกิตติโสภณวิเทศ เจ้าคณะแขวงปากคลองภาษีเจริญ เจ้าอาวาสวัดนาครก แสดงธรรมเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ช่วงตามรอยธรรม พระมหาไพเราะ ฐิตสีโล เจ้าอาวาสวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง แสดงธรรมเรื่องสุขของแผ่นดิน ช่วงเสียงธรรมจากมหายาน องค์กรอนันตมัจฉา เจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง แสดงธรรมเรื่อง การสวดมนต์ ภาวนา บริกรรม ช่วงเช้านี้มีบุญ มาบอก พระเทพประสิทธิ์มัต เจ้าอาวาสวัดศรีสุธาราม กรุงเทพมหานคร แสดงธรรมเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ และช่วงมงคล ๓๘ เสนอในข้อที่บุคคลที่ควรบูชา

๓.๖.๓.๗ การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ รายการรูปแบบเรียลลิตี้

การเล่าเรื่องพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์รูปแบบเรียลลิตี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษา รายการ “ตื่นไปธรรม”^{๒๗} โดยบอม กันตพัฒน์ เพิ่มพูนพัชรสุข นักร้องนักแสดงและดีเจ พาไปวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม แขวงคันนายาว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ไปตักบาตร ทำวัตรเช้า ถวายสังฆทาน ให้แง่คิดว่าทำบุญใหญ่คือทำบุญให้กับพ่อแม่ด้วยการดูแลพ่อแม่

สรุปได้ว่าการนำเสนอพุทธธรรมทางสื่อโทรทัศน์ผ่านการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยได้ค้นพบมีพุทธธรรมที่นำเสนอ ดังนี้ รายการรูปแบบบรรยายเล่าเรื่องการมองปัจจุบันอย่างมีสติ รายการรูปแบบสนทนาเล่าเรื่องอนิสส การรักษาศีล รายการรูปแบบละครเล่าเรื่องศีลข้อที่ ๔ ละเว้นการพูดปดสร้างเรื่องเท็จ รายการรูปแบบสารคดีเล่าเรื่องธรรมะ คือธรรมชาติ คือการประครองตนให้อยู่ในศีล ๕

^{๒๖} ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๔.๓๐ - ๐๕.๐๐ น.

^{๒๗} ออกอากาศทางช่องจีทีเอชออนแอร์ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.

รายการรูปแบบการตูนเล่าเรื่องการเสียสละ รายการรูปแบบปกิณกะเล่าเรื่องการรักษาศีล ๕ รายการรูปแบบเรียลลิตี้เล่าเรื่องบุญใหญ่คือการดูแลพ่อแม่

๓.๗ การเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่

ผู้วิจัยได้ศึกษาการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง ได้แก่ ผู้เล่าเรื่อง เรื่องราว การจัดลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง การตัดต่อลำดับภาพ ดนตรี ประกอบรายการ ในโครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์ ได้แก่ตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบ ในตอนที่ออกอากาศจำนวนทั้งสิ้น ๗ ครั้ง ดังนี้

๓.๗.๑ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๑^{๒๘}

รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๑ ออกอากาศวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เวลา ๒๓.๑๕ น. มีนายวิวัฒน์ สุนทรวิเนตร และนายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ แกรับเชิญ เป็นผู้เล่าเรื่องหลัก ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๑

ตารางที่ ๑๑ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๑

องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
ผู้เล่าเรื่อง	- พิธีกร	- พิธีกร, แกรับเชิญ	- พิธีกร, แกรับเชิญ
เรื่องราว	การเปิดเรื่องแนะนำแขก รับเชิญของรายการ	การปลุกฝังการออมเงิน	ความกตัญญูรู้คุณ
การจัดลำดับ เหตุการณ์	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที
การตัดต่อ	- แทรกภาพ นายอภิรักษ์	- การสนทนาในรายการ	- แทรกภาพภายใน

^{๒๘} ออกอากาศวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒.

ลำดับภาพ	กำลังเซ็นรถเก็บขยะ - แทรกเสียงบรรยาย - การสนทนาในรายการ - Super ^{๒๙} “อภีรักษ์ แซ่ฮ้อ คนจนผู้ยิ่งใหญ่...ไม่ท้อชีวิต” - Super “ไม่หมีเงินน้อย ไม่คอยวาสนา ขายขยะเก็บเงินวันละ ๒๐ บาท...มีเงินครึ่งแสน !” - Super “ไม่หมีเงินน้อย ไม่คอยวาสนา ขายขยะเก็บเงินวันละ ๒๐ บาท...มีเงินครึ่งแสน !” - Super “ครุสุพร ชูธงชัย” - Super “อภีรักษ์ แซ่ฮ้อ คนจนผู้ยิ่งใหญ่...ไม่ท้อชีวิต” - การสนทนาในรายการ	- Super “อภีรักษ์ แซ่ฮ้อ คนจนผู้ยิ่งใหญ่...ไม่ท้อชีวิต” - Super “ไม่หมีเงินน้อย ไม่คอยวาสนา ขายขยะเก็บเงินวันละ ๒๐ บาท...มีเงินครึ่งแสน !” - Super “ครุสุพร ชูธงชัย”	บ้านนายอภีรักษ์ กำลังคัดแยกขยะ - Super “ไม่หมีเงินน้อย ไม่คอยวาสนา ขายขยะเก็บเงินวันละ ๒๐ บาท....มีเงินครึ่งแสน!” - Super “อภีรักษ์ แซ่ฮ้อ คนจนผู้ยิ่งใหญ่...ไม่ท้อชีวิต” - การสนทนาในรายการ
องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
ดนตรีประกอบรายการ	เพลง “ดินทราย”	-	เพลง “อิมอุ่น”

จากตารางข้างต้นการเล่าเรื่องรายการทีลีบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๑ ในตอนต้นเป็นเรื่องราวการเปิดเรื่องแนะนำแขกรับเชิญของรายการ การ ตอนกลางเป็นเรื่องราวการปลุกฝังการออมเงิน และในตอนจบเป็นเรื่องราวความกตัญญูรู้คุณ

๓.๗.๒ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการทีลีบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๒^{๓๐}

^{๒๙} คำศัพท์เทคนิคที่ใช้ประกอบการเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์ Super หมายถึง การใช้ตัวอักษรแทรกบนภาพโดยมากมักเป็นชื่อนามสกุล และตำแหน่งของบุคคลในภาพอาจเป็นชื่อสถานที่การรายงาน หรือข้อความคำขวัญก็ได้

^{๓๐} ออกอากาศวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒.

รายการตีสืบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๒ ออกอากาศวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เวลา ๒๓.๑๕ น. มีนายวิฑูรย์ สุนทรวิเนตร และนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ แกรับเชิญ เป็นผู้เล่าเรื่องหลัก ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสืบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๒

ตารางที่ ๑๒ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสืบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๒

องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
ผู้เล่าเรื่อง	- พิธีกร	- พิธีกร, แกรับเชิญ	- พิธีกร, แกรับเชิญ
เรื่องราว	การเปิดเรื่อง สรุปเนื้อหา ความกตัญญูที่ออกอากาศ เมื่อครั้งที่ ๑	การเฝ้าติดตามการดำเนินชีวิต ความใสซื่อ ความซื่อสัตย์ ของนายอภิรักษ์	ความกตัญญู ความรัก ความห่วงหาอาทรที่นายอภิรักษ์ มีต่อแม่
การจัดลำดับเหตุการณ์	ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ ๑๐ นาที
การตัดต่อลำดับภาพ	- แทรกภาพเมื่อครั้งที่ ๑ - การสัมภาษณ์อภิรักษ์ที่ธนาคาร - การสนทนาในรายการ	- Super “อภิรักษ์ แซ่อ้อ คนจน...หัวใจคนท้อชีวิต” - แทรกภาพการพูดคุยในรายการเมื่อครั้งที่ผ่านมาถึง	- แทรกภาพ อภิรักษ์นำข้าวกล่องกลับไปให้แม่ - แทรกเสียงบรรยาย - แทรกภาพนาย
องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
การตัดต่อลำดับภาพ	- แทรกภาพการไปตกแต่งและทำความสะอาดบ้านนายอภิรักษ์ให้ใหม่ - Super “เข้าแบงก์วันละ ๒๐ บาท ... ๑๖ ปีไว้ให้แม่ผ่าตัดหัวใจ - แทรกภาพภายในบ้านพัก ที่ได้จัดอย่าง	เรื่องราวความคิดที่บริสุทธิ์ - การสนทนาในรายการ - แทรกภาพ การพูดคุยกับเฮียหวาน - การสนทนาในรายการ	อภิรักษ์พูดคุยกับแม่ - แทรกเสียงบรรยาย - แทรกภาพ อภิรักษ์นำเงินที่ได้ให้แม่ทั้งหมด และหอมแก้มแม่ และจูบมือแม่ขึ้นบ้าน - การสนทนาในรายการ

	สะอาดและเป็นระเบียบ - Super “คนจนผู้ยิ่งใหญ่” - แทรกเสียงบรรยาย - Super “อภีรักษ์ แซ่อ้อ ลูกกตัญญูเข้าแบ่งควั่น ละ ๒๐ บาท... ๑๖ ปี”		
ดนตรีประกอบรายการ	- เพลง “ห้องนอนคนจน”	- เพลง “หล่อจิ้ง”	- เพลง “ใครหนอ”

จากตารางข้างต้นการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๒ ในตอนต้นเป็นการเปิดเรื่อง สรุปเนื้อหาความกตัญญูที่ออกอากาศเมื่อครั้งที่ ๑ ตอนกลางเป็นการเฝ้าติดตามการดำเนินชีวิต ความใสซื่อ ความซื่อสัตย์ ของนายอภีรักษ์ และในตอนจบเป็นความกตัญญู ความรักความห่วงหาอาทรที่นายอภีรักษ์ แซ่อ้อ มีต่อแม่

๓.๗.๓ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๓^{๓๑}

รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๓ ออกอากาศวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เวลา ๒๓.๑๕ น. มีนายวิทวัจน์ สุนทรวิเนตร และนายอภีรักษ์ แซ่อ้อ แขกรับเชิญ เป็นผู้เล่าเรื่องหลัก มีนายสมฤทธิ์ จงบริบูรณ์ นางสาวเกวลี ประกอบชัย และนางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ผู้ร่วมรายการ เป็นผู้เล่าเรื่องรอง ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๓

ตารางที่ ๑๓ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๓

องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
ผู้เล่าเรื่อง	- พิธีกร	- พิธีกร, แขกรับเชิญ และผู้ร่วมรายการ	- พิธีกร, แขกรับเชิญ และผู้ร่วมรายการ
เรื่องราว	- เปิดเรื่องสรุปเนื้อหา	- ความน่าเอ็นดู อุปนิสัยที่	- ความประทับใจใน

^{๓๑} ออกอากาศวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒.

	ความกตัญญู ความห่วง หาที่นายอภีร์มีต่อแม่ ที่ออกอากาศเมื่อครั้งที่ ๒ ความมีน้ำใจ ความน่ารัก การรู้จักเกรงใจคนและ การเป็นที่รักของผู้พบ เห็นความเอ็นดูที่ผู้คนมี ต่อนายอภีร์	น่ารักของนายอภีร์	ตัวของนายอภีร์ - การรู้จักทำงานและ ควา ม ะ ลี ก ถึง ครอบครัว
การจัดลำดับ เหตุการณ์	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที
การติดต่อ ลำดับภาพ	- แทรกภาพนายอภีร์ ภายในบ้าน - แทรกภาพนายอภีร์ เคาะประตูบ้านเรียกแม่ - การสนทนาในรายการ	- แทรกภาพ อภีร์แบ่ง เงินค่าขายขยะให้กับ นางสาววชิร คุปตารักษ์ - แทรกภาพ อภีร์เซ็น รถเก็บขยะตามถนน - แทรกเสียงบรรยาย - การสนทนาในรายการ - Super “อภีร์ แซ่ฮ้อ	- การสนทนาใน รายการ - แทรกภาพนาย อภีร์ที่ - Super “เกหลี ประทอปปย พนักงานธนาคาร LH Bank”
องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
การติดต่อ ลำดับภาพ		ลูกกตัญญูเข้าแบ่งค์วันละ ๒๐ บาท... ๑๖ ปี” - Super “อภีร์ แซ่ฮ้อคน จน...ขวัญใจคนท้อชีวิต” - แทรกภาพ การติดตาม นายอภีร์นำเงินไปฝาก ธนาคาร- แทรกเสียง บรรยาย - Super “อภีร์ แซ่ฮ้อ	- การสนทนาใน รายการธนาคาร

		ไม่หมิ่นเงินน้อย...ไม่คอย วาสนา” - แทรกภาพ อภิรักษ์เซ็น รถเข้าไปร้านขายอาหาร ตามสั่ง - แทรกเสียงบรรยาย - แทรกภาพนายสัมฤทธิ์ จงบริบูรณ์ กำลังโกน หนวดให้นายอภิรักษ์ - การสนทนาในรายการ - Super “สัมฤทธิ์ จงบริบูรณ์” - แทรกเสียงบรรยาย - การสนทนาในรายการ	
ดนตรี ประกอบรายการ	เพลง “ดินทราย” เพลง “ไม่ท้อ”	เพลง “อื้อฮือหล่อจัง”	-

จากตารางข้างต้นการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๓ ในตอนต้นเป็น
 การเปิดเรื่องสรุปเนื้อหาความสำคัญ ความห่วงหาที่นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อที่มีต่อแม่ ที่ออกอากาศเมื่อ
 ครั้งที่ ๒ ความมีน้ำใจ ความน่ารัก การรู้จักเกรงใจคนและการเป็นที่รักของผู้พบเห็นความเอ็นดูที่ผู้คน
 มีต่อนายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ ตอนกลางเป็นการแสดงให้เห็นถึงความน่าเอ็นดู อุปนิสัยที่น่ารักของนาย
 อภิรักษ์ แซ่ฮ้อ และในตอนจบเป็นความประทับใจในตัว of นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ การรู้จักทำงานและ
 ความระลึกถึงครอบครัว

๓.๗.๔ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๔^{๓๒}

รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๔ ออกอากาศวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓
 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เวลา ๒๓.๑๕ น. มีนายวิทวัจน์ สุนทรวิเนตร
 และนายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ แกรับเชิญ เป็นผู้เล่าเรื่องหลัก ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๔

ตารางที่ ๑๔ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๔

^{๓๒} ออกอากาศวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓.

องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
ผู้เล่าเรื่อง	- พิธีกร, แกรับเชิญ	- พิธีกร, แกรับเชิญ และผู้ร่วมรายการ	- พิธีกร, แกรับเชิญ และผู้ร่วมรายการ
เรื่องราว	- เปิดเรื่องด้วยการแนะนำ แกรับเชิญที่เคยนำเสนอ เมื่อหลายเดือนที่ผ่านมา และติดตามชีวิตความเป็นไป ของนายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ การได้รับรางวัล ลูกที่มีความกตัญญู กตเวทียอย่างสูงต่อแม่ และรางวัลคนพิการ ดีเด่น	- การประสูติเหตุฉุกเฉิน และการเล่นภาพยนตร์ ของนายอภิรักษ์	- ข่าวนายอภิรักษ์ ถูกยิง - การไม่เลือกงาน และการเป็นนักแสดง
การจัดลำดับ เหตุการณ์	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที
การติดต่อ ลำดับภาพ	- แทรกภาพ อภิรักษ์ เข้ารับการตรวจร่างกาย	- แทรกภาพ อภิรักษ์ เข้าร่วมพิธีบวงสรวงในกอง	- แทรกภาพนาย อภิรักษ์ ในกองถ่าย
องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
	จากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ - การสนทนาในรายการ - Super “อภิรักษ์ แซ่ฮ้อ คนจน...ขวัญใจคนท้อชีวิต” - Super “ อภิรักษ์ แซ่ ฮ้อ ไม่หวั่นเงินน้อย...ไม่	ถ่ายภาพยนตร์เรื่องยายสั่ง มาใหญ่ - การสนทนาในรายการ	ภาพยนตร์และการ ถ่ายทำภาพยนตร์ครั้ง แรกของนายอภิรักษ์ - แทรกภาพ อภิรักษ์ เข้าพิธีบวงสรวงใน กองถ่ายภาพยนตร์ - การสนทนาใน รายการ

	คอยาวสนา” - การสนทนาในรายการ		- แทรกภาพ พุดคุยที่ ร้านของเฮียหวาน - การสนทนาใน รายการ
ดนตรี ประกอบรายการ	เพลง “ชีวิตลิขิตเอง”	-	-

จากตารางข้างต้นการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๔ ในตอนต้นเป็นการเปิดเรื่องด้วยการแนะนำแขกรับเชิญที่เคยนำเสนอเมื่อหลายเดือนที่ผ่านมา และติดตามชีวิตความเป็นไปของนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ การได้รับรางวัลลูกที่มีความกตัญญูต่อแม่ อย่างสูงต่อแม่ และรางวัลคนพิการดีเด่น ตอนกลางเป็นการสอบถามถึงการประสบอุบัติเหตุรถชน และการเล่นภาพยนตร์ของนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ และในตอนจบเป็นข่าวลือที่นายอภิรักษ์ แซ่อ้อถูกยิง การไม่เลิกงาน และการเข้าร่วมเป็นนักแสดงภาพยนตร์เรื่องยาวสั่งมาใหญ่

๓.๗.๕ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๕^{๓๓}

รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๕ ออกอากาศวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เวลา ๒๓.๑๕ น. มีนายวิฑูรย์ สุนทรวิเนตร และนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ แขกรับเชิญ เป็นผู้เล่าเรื่องหลัก มีทันตแพทย์หญิงภัทรศรี อัสตรมิ่งมิตร นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ และนายจตุรงค์ พลบูรณ์ ผู้ร่วมรายการ เป็นผู้เล่าเรื่องรอง ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๕

ตารางที่ ๑๕ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๕

องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
ผู้เล่าเรื่อง	- พิธีกร, แขกรับ เชิญ	- พิธีกร, แขกรับเชิญ และผู้ร่วมรายการ	- พิธีกร, แขกรับเชิญ และผู้ร่วม รายการ
เรื่องราว	- แนะนำการเตรียม	- ความมีจิตมุ่งมั่นใน	- ความพึงพอใจในรายได้ที่ได้รับ

^{๓๓} ออกอากาศวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓.

	ตัวเป็นนักแสดง ภาพยนตร์ ของนาย อภिरักษ์	การทำงาน	การเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ชมได้ ในหลายๆ เรื่อง รวมทั้งเรื่องการ อดออม การเป็นคนที่ไม่หมิ่นเงิน น้อย ไม่ คอยวาสนา รวมถึง ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณทำให้ อภिरักษ์ได้รับรางวัล
การจัดลำดับ เหตุการณ์	ใช้เวลาในการ นำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที
การติดต่อ ลำดับภาพ	- การสนทนาในรายการ - แทรกภาพนายอภिरักษ์ที่คลินิกทำฟัน - Super “อภिरักษ์ แซ่อ้อ ลูกกตัญญู เข้าแบงค์วันละ ๒๐ บาท... ๑๖ ปี” - แทรกภาพนาย	- แทรกภาพ คุณวัชรินทร์ มารับอภिरักษ์ที่บ้าน - แทรกภาพ ที่คลินิก คลองเตยทันตแพทย์ - Super “อภिरักษ์ แซ่อ้อ คนจน...ขวัญใจคนท้อชีวิต” - Super “อภिरักษ์ แซ่อ้อ ลูกกตัญญูเข้าแบงค์วันละ ๒๐ บาท... ๑๖	- Super “อภिरักษ์ แซ่อ้อ คนจน...ขวัญใจคนท้อชีวิต” - แทรกภาพ นายอภिरักษ์ที่กองถ่ายทำภาพยนตร์ระหว่างพักการถ่ายทำ - Super “อภिरักษ์ แซ่อ้อไม่หมิ่นเงินน้อย...ไม่คอยวาสนา” - แทรกภาพ ที่กองถ่ายทำภาพยนตร์หลังจากที่นายอภिरักษ์ ถ่ายทำเสร็จสิ้นในวันนั้น
องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
การติดต่อ ลำดับภาพ	- อภिरักษ์ที่คลินิกทำฟันทั้งก่อนและหลังชุดหินปูน - การสนทนาในรายการ	“ปี” - แทรกภาพ ที่กองถ่ายทำภาพยนตร์ นายอภिरักษ์กำลังซ้อมบทภาพยนตร์	- แทรกภาพ ที่บ้านนายอภिरักษ์นำเงินที่ได้จากการแสดงภาพยนตร์มอบให้แม่ทั้งหมดและเผื่อแผ่ให้กับหลาน
ดนตรีประกอบ	เพลง “อย่ามายุ่ง	-	เพลง “เด็กบ้านนอก”

รายการ	กับฉัน”		
--------	---------	--	--

จากตารางข้างต้นการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๕ ในตอนต้นเป็นการแนะนำการเตรียมตัวเป็นนักแสดงภาพยนตร์ ของนายอภิรักษ์ ตอนกลางเป็นการแสดงถึงความมีจิตมุ่งมั่นในการทำงาน และในตอนจบเป็นแสดงถึงความพึงพอใจในรายได้ที่ได้รับ การเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ชม การอดออม การเป็นคนที่ไม่หมีเงินน้อย ไม่คยวาสนา รวมถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ทำให้นายอภิรักษ์ แซ่อ้อได้รับรางวัล

๓.๗.๖ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๖^{๓๔}

รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๖ ออกอากาศวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เวลา ๒๓.๑๕ น. มีนายวิทวัจน์ สุนทรวิเนตร และสามเณรอภิรักษ์ แซ่อ้อ แกร็บเชิญ เป็นผู้เล่าเรื่องหลัก มีพระครูพิศาลศาสนธรรม นางชัยม่วย แซ่อ้อ พี่สาวอารีย์ แซ่อ้อ ผู้ร่วมรายการ เป็นผู้เล่าเรื่องรอง ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๖

ตารางที่ ๑๖ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๖

องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
ผู้เล่าเรื่อง	- พิธีกร, แกร็บเชิญ และผู้ร่วมรายการ	- พิธีกร, แกร็บเชิญ และผู้ร่วมรายการ	- พิธีกร, แกร็บเชิญ และผู้ร่วมรายการ
เรื่องราว	- พันความทรงจำถึงนาย	- ศิล ๑๐ ของสามเณร	- การเชิญชวนให้
	อภิรักษ์ คนจนผู้ยิ่งใหญ่ เมื่อ ๔ ปีที่ผ่านมา และ	วัตรปฏิบัติ ระยะเวลาใน การบวช	ผู้ชายมาบวชให้แม่

^{๓๔} ออกอากาศวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖.

	จุดมุ่งหมายของการบวช		
การจัดลำดับเหตุการณ์	ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ ๑๐ นาที
การติดต่อลำดับภาพ	- แทรกภาพนายอภิรักษ์ตอนที่เคยออกอากาศ - Super “พระครูพิศาลศาสนธรรม เจ้าอาวาสวัดคลองภูมิ” - Super “อารี แซ่ฮ้อ” “เซี่ยม่วย แซ่ฮ้อ” - การสนทนาในรายการ - แทรกภาพนาคอภิรักษ์ในวันตอนพิธีบรรพชา โดยมีคุณแม่เซี่ยม่วย ถือผ้าไตรเดินเวียนรอบโบสถ์	- การสนทนาในรายการ	- การสนทนาในรายการ
ดนตรีประกอบรายการ	เพลง “บรรเลงบทสวดมนต์ชุมนุมเทวดา”	-	-

จากตารางข้างต้นการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๖ ในตอนต้นเป็นการฟื้นความทรงจำถึงนายอภิรักษ์ คนจนผู้ยิ่งใหญ่เมื่อ ๔ ปีที่ผ่านมา และจุดมุ่งหมายของการบวชตอนกลางเป็นจุดถึงการรักษาศีล ๑๐ ของสามเณร วัตรปฏิบัติ ระยะเวลาในการบวช และในตอนจบเป็นแสดงถึงการเชิญชวนให้ผู้ชมมาบวชให้แม่

๓.๗.๗ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๗^{๓๕}

รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๗ ออกอากาศวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เวลา ๒๓.๑๕ น. มีนายวิฑูรย์ สุนทรวิเนตร และสามเณรอภิรักษ์ แซ่ฮ้อแกร็บเชิญ เป็นผู้เล่าเรื่องหลัก ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางแสดงการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๗

^{๓๕} ออกอากาศวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

ตารางที่ ๑๗ การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๗

องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
ผู้เล่าเรื่อง	- พิธีกร, แกรับเชิญ	- พิธีกร, แกรับเชิญ	- พิธีกร, แกรับเชิญ
เรื่องราว	- เปิดเรื่องด้วยความ สงสัยของผู้ชม และการ เสนอความกตัญญูของ นายอภिरักษ์ คนจนผู้ ยิ่งใหญ่ จนถึงการเป็น สามเณรอภिरักษ์ ใน ปัจจุบัน	- การใช้ชีวิตสามเณร การเรียน การสวดมนต์	- การออมเงิน การ ฝากธนาคารวันละ ๒๐ และมอบปัจจัย ทั้งหมดให้แม่
การจัดลำดับ เหตุการณ์	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ ประมาณ ๑๐ นาที
การติดต่อ ลำดับภาพ	- การสนทนาในรายการ - แทรกภาพสามเณร อภिरักษ์ ออกอากาศ ไป แล้ว เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ - แทรกภาพ สามเณร อภिरักษ์ที่เคยออกอากาศ	- การสนทนาในรายการ - Super “สามเณร อภिरักษ์” - Super “ร่มกาสาวพัสตร์ ...ร่มนั้ก”	- การสนทนาใน รายการ - Super “ร่มกาสาว พัสตร์...ร่มนั้ก”
องค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์		
	ตอนต้น	ตอนกลาง	ตอนจบ
	ไปแล้วเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๖		
ดนตรีประกอบ รายการ	“ดนตรีบรรเลง”	“ดนตรีบรรเลง”	“ดนตรีบรรเลง”

จากตารางข้างต้นการเล่าเรื่องรายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ครั้งที่ ๗ ในตอนต้นเป็นการเปิดเรื่องด้วยความสงสัยของผู้ชม และการเสนอความกตัญญูของ นายอภิรักษ์ คนจนผู้ยิ่งใหญ่ จนถึงการเป็นสามเณรอภิรักษ์ ในปัจจุบัน ตอนกลางเป็นการใช้ชีวิตสามเณร การเรียน การสวดมนต์ และในตอนจบเป็นแสดงถึงถึงความกตัญญู การออมเงิน การฝากธนาคารวันละ ๒๐ และมอบปัจจัยทั้งหมดให้แม่

จากการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องผ่านสื่อโทรทัศน์รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ จำนวน ๗ ครั้ง เริ่มตั้งแต่

ครั้งที่ ๑ ออกอากาศวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๒ ออกอากาศวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๓ ออกอากาศวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๔ ออกอากาศวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ครั้งที่ ๕ ออกอากาศวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ครั้งที่ ๖ ออกอากาศวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ครั้งที่ ๗ ออกอากาศวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

สรุปได้ว่ารายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่มีการแบ่งโครงสร้างเหตุการณ์ของการเล่าเรื่องออกเป็น ๓ ส่วน คือ ตอนต้น (The Beginning) ตอนกลาง (The Middle) และตอนจบ (The End) ตรงตามแนวทฤษฎีที่เรียกว่า “โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์” (The Classical Three – Act Structure) ของอริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งทั้ง ๗ ครั้งมีการใช้องค์ประกอบการเล่าเรื่อง พอสรุปได้ดังนี้

ผู้เล่าเรื่อง จะเป็นพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการได้แก่ นายวิวัฒน์ สุนทรนิตร ซึ่งเป็นเสมือนเจ้าบ้านที่คอยต้อนรับแขกผู้มาเยือนอย่างอบอุ่น และแขกรับเชิญซึ่งได้แก่ นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ นอกจากนี้ยังมีผู้ร่วมรายการอื่นๆ เช่น พระครูพิศาลศาสนธรรม ตลอดจนพิธีกรภาคสนามได้แก่นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ทั้งหมดนี้ก็คือผู้เล่าเรื่อง

เรื่องราวจะเป็นเนื้อหาหลักของรายการที่สอดแทรกพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาจากการถ่ายทอดประสบการณ์และจากการสัมภาษณ์นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ เป็นหลัก เช่น ความกตัญญูรู้คุณ ซึ่งเป็นเรื่องราวเนื้อหาหลัก และเรื่องราวอื่นคือ การปลูกฝังการออมเงิน ความใส่ใจ ชื่อสัตย์ ความห่วงหาอาทร การประกอบอาชีพที่สุจริต การมีจิตมุ่งมั่นในการทำงาน ความพึงพอใจในรายได้ที่ได้รับ และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

การจัดลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง ใช้เวลาในการนำเสนอรวมประมาณ ๓๐ นาที ช่วงแรกคือตอนต้นเป็นการจับความสนใจของผู้ชมเป็นการการพูดเปิดรายการ การแนะนำแขกรับเชิญ

ตอนกลางเป็นการสัมภาษณ์แขกรับเชิญหลักคือนายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ การสัมภาษณ์ผู้ร่วมรายการ การแทรกสลับ และการสรุปรายการของพิธีกร

การติดต่อลำดับภาพ มีการทำสลับเกี่ยวกับนายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อเป็นการเปิดเผยแง่มุมที่คนไม่เคยเห็นซึ่งจะช่วยขยายสิ่งที่น่าสนใจได้มาก สร้างความเด่นให้กับแขกรับเชิญ สร้างอารมณ์และความรู้สึกประทับใจ ชื่นชมต่อนายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ เน้นย้ำประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ และซ่อนตัวอักษรอธิบายให้ความชัดเจน

ดนตรีประกอบรายการมีการใช้ดนตรีประกอบรายการที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่นำเสนอมุ่งเน้นการสร้างความสุขความประทับใจชื่นชมยินดีประกอบการเล่าเรื่อง และสลับ

๓.๘ แนวคิดการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นสัมภาษณ์พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ จำนวน ๔ รูป/คนได้แก่ ๑) พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) พระนักเทศ เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๒) นายธาม เชื้อสถาปนศิริ นักวิชาการด้านสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ (สวส.) องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ๓) นายกฤษณพงศ์ มีชูนิกร ตำแหน่ง ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ สังกัดจีเอ็มเอ็ม (แมสมอนิเตอร์) ๔) นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ โปรดิเวเซอร์ สังกัดบริษัทข้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์ ใน ๒ ประเด็นคือปัจจัยด้านผู้ส่งสาร และปัจจัยด้านรูปแบบเนื้อหา โดยมีข้อคำถามที่สัมภาษณ์ คือ

๑) ท่านคิดว่าผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา ควรมีความรู้และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือไม่/อย่างไร

๒) บุคลิกลักษณะทางกายภาพของผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ดี ควรเป็นอย่างไรบ้าง

๓) ในฐานะผู้ส่งสาร ท่านคิดว่าผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา ควรมีความรับผิดชอบต่องานอย่างไรบ้าง

๔) ท่านคิดว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนากับบุคลากรอื่นๆ ในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ควรเป็นอย่างไรบ้าง

๕) ท่านคิดว่าการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทางสื่อโทรทัศน์ มีข้อจำกัดหรือไม่/อย่างไรบ้าง

๖) สภาพการณ์ปัจจุบันท่านคิดว่าพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาข้อใดเหมาะสมกับการนำเสนอเผยแพร่ในรายการโทรทัศน์

๗) ท่านคิดว่าประเภทรายการโทรทัศน์รูปแบบใดเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลกับการเผยแผ่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา

๘) ท่านคิดว่าช่วงเวลาใดเหมาะสมกับการเผยแผ่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทางสื่อโทรทัศน์

๓.๘.๑ ประเด็นปัจจัยด้านผู้ส่งสาร

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เกี่ยวกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรม จากพระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ สามารถสรุปได้ใจความ ดังนี้

๓.๘.๑.๑ ความรู้ และศรัทธาในพระพุทธศาสนาของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เผยแผ่พุทธธรรม

พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรม นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ มีความเห็นว่า ความรู้มากหรือรู้น้อยมีข้อดีที่แตกต่างกันไปแต่ก็ต้องมีความรู้ในระดับหนึ่ง ทีมงานระดับโปรดิวเซอร์ที่มีความรู้มากก็สามารถตรวจสอบข้อมูลในการนำเสนออย่างเกิดประโยชน์ แต่มุมมองของของครีเอทีฟถ้ารู้น้อยก็จะเป็นประโยชน์ในการออกแบบรายการ การตั้งคำถามว่าควรจะทำแนวไหนดีในการผลิตรายการป้อนให้กับผู้ชมต่างๆ ทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย

ส่วนความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาก็คล้ายๆ กันกับระดับความรู้ คือคนที่ศรัทธามากๆ เหมาะกับคนที่กำหนดประเด็นเนื้อหาว่าควรมีเนื้อหาอะไร จะอยู่ในส่วนของบรรณาธิการ ในส่วนของผู้ที่มิศรัทธาระดับกลางควรเป็นผู้ตั้งคำถาม เลื่อมใสในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หากทำรายการในอวดคุณของพระสงฆ์ เพราะเลยเส้นเข้าไปในลักษณะอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ หรือเป็นการโน้มน้าวใจให้คนเข้ามาเลื่อมใสนับถือศรัทธาในตัวบุคคลก็จะเป็นการทำลายพุทธธรรมของพระพุทธศาสนา ในเรื่องนี้จะต้องขึ้นอยู่กับกองบรรณาธิการ

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ให้สัมภาษณ์ว่า “ความรู้เรื่องศาสนาต้องแน่นพอสมควร ความรู้ก็คือการสัมผัสพุทธธรรมนั้นมันทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุขขึ้นมาและป้องกันความทุกข์ที่เกิดแก่ตนเอง พูดได้ว่าเคยเป็นคนสุขยากแล้วทุกข์ง่ายก็อาจเปลี่ยนว่า สุขง่ายทุกข์ยาก ผู้ที่จะทำงานด้านการเผยแผ่ต้องมีหัวใจเป็นผู้กรุณา ความเป็นผู้กรุณาเป็นหัวใจของพระอรหันต์ถึงแม้ว่าเรา

ยังไม่ได้เป็นพระอรหันต์แต่เราก็ก็นำหัวใจพระอรหันต์มาใช้ในขณะที่ทำการเผยแผ่ มันก็จะโดนใจ คนที่รับรู้ รับดู รับฟัง มากกว่าธรรมดาแน่นอน”^{๓๖}

นายธาม เชื้อสถาปนศิริ ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้ผลิตก็ควรมีทั้ง ความรู้และศรัทธาแต่อย่าให้กลายเป็นอุปสรรคมากเกินไปในการผลิตรายการ ผู้ผลิตรายการทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารความรู้ความสงสัย ความอยากรู้อยากทดลอง ทดสอบ ในการหาคำตอบ รายการที่ทำหน้าที่เผยแผ่ความรู้ทั่วๆ ไม่มีการประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิต ผู้ผลิตแบบนี้จะทำรายการออกมาน่าเบื่อ หากผู้ที่มีความรู้ข้อดีก็ควรรู้เพื่อให้ตรวจสอบ รู้เพื่อหาประเด็น หาแหล่งข้อมูลคนที่รู้มาตอบให้ หรือรู้เพื่อหาไอเดียไปต่อยอดการใช้ชีวิตประจำวัน”^{๓๗}

นายกฤษฎพงษ์ มิชุนิก ตำแหน่ง ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ สังกัดจีเอ็มเอ็ม (แมสมอนิเตอร์) ให้สัมภาษณ์ว่า “ควรมีความรู้และควรเชื่อด้านพุทธธรรมหัวใจของพุทธศาสนาโดยแท้จริง ในความเป็นพุทธแท้ๆ ไม่มอมงายในความเชื่อผิดๆ”^{๓๘}

นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ โปรดิเวเซอร์ สังกัดบริษัทข้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ควรมีความรู้รอบตัวและรู้รอบเรื่องข่าวสารในทุกๆ ด้านเป็นผู้ที่เข้าใจธรรมะในแบบที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันสามารถเปรียบเทียบ ยกตัวอย่าง ให้เห็นผู้รับสารเข้าใจอย่างชัดเจน”^{๓๙}

๓.๘.๑.๒ บุคลิกลักษณะของผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแผ่พุทธธรรม

พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรม นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ มีความเห็นว่า บุคลิกภาพขึ้นอยู่กับรูปแบบของรายการที่แตกต่าง ถ้าเป็นรายการสารคดีความรู้ บุคลิกภาพต้องเป็นผู้สำรวจ มีกิริยาอาการเรียบร้อย เพราะว่าเป็นการสื่อสารกับผู้ชมที่เป็นกลางๆ ให้ความรู้ที่น่าเชื่อถือ ถ้าเป็นรายการประเภทวาไรตี้ ทอล์คโชว์ จะต้องปรับปรุงบุคลิกภาพที่มีชีวิตชีวา มีความเป็นมิตรสัมพันธ์ที่ดี คำพูดชัดเจน บุคลิกภาพของรายการสำหรับเด็ก บุคลิกต้องมีความเมตตากรุณา เป็นผู้ใหญ่ใจดี ไม่ดุด่า ไม่ดุด่า ถ้าเป็นรายการละครต้องมีบุคลิกตามบทบาทของตัวละครที่ได้รับ รายการสาระบันเทิงก็ขึ้นอยู่กับว่าเนื้อหาอ่อนหนักอ่อนเบาอย่างไร ทั้งหมดบุคลิกภาพที่ตรงกันทั้งหมดก็คือมีความสำรวมกิริยาอาการสุภาพเรียบร้อยอันนี้เป็นมาตรฐานทั่วไปในการผลิตรายการ

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ให้สัมภาษณ์ว่า “มีความสำรวมกายวาจาไม่ใช่เผยแผ่แบบหยาบๆ คายๆ อย่างไม่รู้ให้ดูเรียบร้อยแต่ไม่ถึงกับเกร็งอาจมีแอ็คชั่นบ้างแต่อย่าให้โลดโผน

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระราชธรรมนิเทศ, ดร. เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายธาม เชื้อสถาปนศิริ, นักวิชาการด้านสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายกฤษฎพงษ์ มิชุนิก, ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ จีเอ็มเอ็ม, ๙ ตุลาคม ๒๕๕๕.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ, โปรดิเวเซอร์ บริษัทข้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕.

เกินไป แคยกไม้ยกมียกนิ้วบ้างทำท่าทางประกอบบ้างเล็กๆ น้อยๆ เพื่อให้ได้ความเป็นจริงของมนุษย์บ้าง คงไม่ถึงกับนั่งนิ่งสงบ แต่ก็เป็นไปได้เห็นพระบางรูปท่านเทศน์นิ่งสงบแต่ฟังแล้วเพลิดเพลิน แต่ต้องดูอธยาศัยผู้ฟังบ้าง ดูว่ารายการของเราที่เผยแพร่ออกไปนี้คนส่วนใหญ่ที่ไหนเขารู้สึกชอบ เป็นแฟนพันธุ์แท้เรา คนวัยไหนเราก็ควรจะออกท่าทางในลักษณะที่คนไม่ตำหนิเราได้ว่ากิริยาเราไม่เรียบร้อยไม่ดั่งม”^{๔๐}

นายธาม เชื้อสถาปนศิริ ให้สัมภาษณ์ว่า “บุคลิกภาพของผู้ดำเนินรายการควรเป็นบุคลิกแบบวิญญูชนทั่วไปที่มีความสํารวม สุภาพเรียบร้อยไม่ดูหุหุหร่า ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือยมีรสนิยมเครื่องประดับเพชร การแต่งหน้าไม่ควรจัดจ้าน เพราะศาสนาพุทธค่อนข้างสมณะ เรื่องการใช้ภาษาต้องพูดชัด มีพฤติกรรมประกอบมีความสํารวม เช่นการเคารพปูปั้นพระพุทธรูป เก็บอาการ เรียบร้อยจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายหน้าตาอย่างไรก็ได้”^{๔๑}

นายกฤษณพงศ์ มีชูนิค ครีเอทีฟ ไดเร็กเตอร์ สังกัดจีเอ็มเอ็ม (แมสมอนิเตอร์) ให้สัมภาษณ์ว่า “ควรมีลักษณะเหมือนคนปกติโดยทั่วไป เพื่อผู้ชมจะรู้สึกสัมผัสได้ใกล้ชิด มากกว่าที่จะนำแต่เฉพาะพระสงฆ์มาทำหน้าที่ และสอนแต่ภาษาบาลีที่คนธรรมดาไม่ค่อยจะเข้าใจ”^{๔๒}

นางสาวจินดาหรร จิระคุณ โปรดิวเซอร์ สังกัดบริษัทข้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ควรเป็นคนที่มีลักษณะเข้าถึงง่ายไม่คร่ำครึ ปราดเปรียว อ่อนน้อม มีความเป็นกันเอง”^{๔๓}

๓.๘.๑.๓ ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรม

พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ มีความเห็นว่า ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา อยากให้มีพุทธธรรมมากๆ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลจริงๆ และอย่าเอาข้อมูลผิดๆ คำสอนผิดๆ พูดอะไรไปแล้วอย่าทำให้ผู้ชมเข้าใจผิด เช่นคำว่าเชิญทำบุญให้หมดตัว อย่าปล่อยตัวให้หมดบุญ ถ้าทำให้หมดตัวหมายถึงเงินทองหมดตัว แต่ถ้าทำหมดตัวทางพุทธศาสนาก็คือหมดอัตตานั้นเอง แต่ว่าเชิญทำบุญจนเงินหมดตัวนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดีผู้ดำเนินรายการต้องรับผิดชอบต่อ ข้อมูลที่นำมาเผยแพร่ต้องไม่อวดอ้างอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ควรคิดและทำในสิ่งที่จะช่วยกันรักษาภาพลักษณ์ของพระศาสนาและองค์กรเจ้าของรายการ ควรคิดเสมอว่ารายการที่ดำเนิน

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระราชธรรมนิเทศ, ดร. เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายธาม เชื้อสถาปนศิริ, นักวิชาการด้านสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายกฤษณพงศ์ มีชูนิค, ครีเอทีฟ ไดเร็กเตอร์ จีเอ็มเอ็ม, ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางสาวจินดาหรร จิระคุณ, โปรดิวเซอร์ บริษัทข้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

๓.๘.๑.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแผ่พุทธธรรมกับบุคลากรอื่นๆ ในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์

พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรม นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ มีความเห็นว่า ความสัมพันธ์อาจจะมีมากพอๆ กับกระบวนการทำข่าวเพราะว่าพุทธธรรมะทางพุทธศาสนาเป็นทั้งข้อเท็จจริงและข้อจริง คือว่าพุทธธรรมอันไหนที่เป็นพุทธธรรมที่ถูกต้องไม่ได้บิดเบือนเพราะฉะนั้นในกระบวนการผลิต ผู้ดำเนินรายการจะมีความผิดพลาดด้านข้อมูลพื้นฐานไม่ได้เลยเพราะว่าเป็นเรื่องพุทธธรรม ไม่ใช่เรื่องทัศนคติต่อศาสนา พุทธธรรมเป็นสิ่งที่มียุ่แล้ว ผู้ดำเนินรายการต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทีมงานอย่างมาก เช่น ฝ่ายจัดเตรียมข้อมูล หรือโปรดิวเซอร์ที่ไปหาแหล่งข่าวแหล่งข้อมูลมาให้นั้น จะต้องรู้ว่าจะต้องถามอะไรอย่างไร ใช้คำแบบไหน ข้อเท็จจริงแบบนี้เป็นอย่างไรร ความใกล้ชิดเหมือนการตรวจสอบข่าวในทางสื่อสารมวลชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกัน

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ให้สัมภาษณ์ว่า “รายการไปเชิญวิทยากรพิธีกรต่างๆ มาก็คงจะดูผู้นั้นว่าเป็นอย่างไร หรือว่าสัมพันธ์กับคนที่เป็นคนจัดรายการ เจ้าของรายการ ถ้าหากว่ามีการกระทำอะไรที่มันผิดรูปผิดธรรมไป ไม่ถูกไม่ควรคนนี่เคยมาออกรายการครั้งหนึ่งแล้วรู้สึกว่ามันผิดๆ ก็ยังเชิญเขามาอีก ก็ควรที่จะร่วมกับผู้อื่นกระทำการค้นหาตัวมาให้ตรงอย่างที่รายการต้องการ หากคนที่เป็นแรงจูงใจให้ประพฤติปฏิบัติธรรมฟังแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธาขึ้นมา อยากให้รายการเผยแผ่ธรรมะ อยากเรียนรู้เรื่องนี้ไว้เพื่อเป็นประโยชน์สุขกับผู้ฟังและก็ทำให้ผู้เผยแผ่ถึงแม้ว่าเราไม่ต้องการชื่อเสียง ก็มีชื่อเสียงไปในทางที่ดีทำให้เราเกิดปิติปราโมทย์ในการทำงานด้านการเผยแผ่ต่อไป”^{๔๘}

นายธาม เชื้อสถาปนศิริ ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้ดำเนินรายการจะต้องทำการบ้าน และผู้ดำเนินรายการไม่ใช่เฉพาะมีหน้าที่เฉพาะดำเนินรายการ และจะต้องมีหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบตรวจทานข้อมูลสุดท้ายก่อนด้วย เพราะที่ผ่านมาคนทำรายการโทรทัศน์ ผู้ดำเนินรายการจะทำแค่เอาสคริปต์มาดูก่อนเพียงแค่ว่าไม่กัซั้วโมงมันไม่เพียงพอ เพราะฉะนั้นรายการเผยแผ่พุทธธรรมก็จำเป็นจะต้องใช้เวลา ผู้ดำเนินรายการก็ต้องให้เวลากับการตรวจทานข้อมูล คล้ายๆ กับงานข่าวเหมือนกันกับการทำงานของโปรดิวเซอร์นั้นที่สำคัญ”^{๔๙}

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระราชธรรมนิเทศ, ดร. เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายธาม เชื้อสถาปนศิริ, นักวิชาการด้านสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารธรรมะ, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

นายกฤษฎพงศ์ มีขุนิก ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ สังกัดจีเอ็มเอ็ม (แมสมอนิเตอร์) ให้สัมภาษณ์ว่า “ควรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกันน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าเพราะในงานโปรดักชั่นทุกตำแหน่งมีบทบาทความสำคัญทั้งนั้น”^{๕๐}

นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ โปรดิวเซอร์ สังกัดบริษัทช้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ควรลงเรือลำเดียวกันทำการประชุมปรึกษาหารือกันก่อนออกอากาศ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกัน”^{๕๑}

๓.๘.๒ ประเด็นปัจจัยด้านรูปแบบเนื้อหา

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เกี่ยวกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม จากพระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ สามารถสรุปได้ใจความ ดังนี้

๓.๘.๒.๑ ข้อจำกัดการเผยแพร่พุทธธรรมทางสื่อโทรทัศน์

พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ มีความเห็นว่า พุทธธรรมทางรายการโทรทัศน์มันอาจจะยากตรงที่ไม่เหมาะกับการทำรายการเชิงความรู้ เพราะพุทธธรรมชาติของรายการโทรทัศน์มันเห็นภาพและเสียง และก็พฤติกรรมคนดูรายการโทรทัศน์มันเน้นที่การเสพความบันเทิงเสียมาก ที่นี้ถ้าเราตั้งต้นว่ารายการเผยแพร่ธรรมะเป็นรายการสาระความรู้แบบจริงๆ จังๆ มันก็อาจจะยาก การทำรายการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทำอย่างไรก็ได้ให้พุทธธรรมคำสอนนั้นถูกแสดงเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และถูกเล่าเรื่องอย่างน่าสนใจ ฉะนั้นรายการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนานี้ทำในรูปแบบรายการปกติแต่ในเนื้อหาที่นำเสนอเป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนาแต่สาระที่ใส่ไปในรายการจะต้องคำนึงถึงเจตจำนงค์ว่าต้องการเผยแพร่พุทธศาสนาและจะต้องดูสนุกไม่น่าเบื่ออย่างนี้สำคัญมาก และต้องเข้าใจระดับการรับรู้ข้อมูลจากอายุผู้ชมรายการด้วย

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ให้สัมภาษณ์ว่า “จะบอกว่าไม่จำกัดตามสบายแบบว่าทำตามสบายคือไทยแท้มันคงไม่ได้ทุกเรื่อง แต่ถ้าถามว่าเรื่องอะไรก็คงตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงสูงสุดตั้งแต่ศีล ๕ ข้อปฏิบัติของฆราวาสครองเรือน ขอบเขตเดียวอย่าเป็นรายการเรียรายกันมากเกินไป แต่ถ้าเป็นขั้นสูงสุดก็คือว่าต้องเข้าใจว่าจะเย็นอยู่กับนิพพานมากกว่าอยู่กับร้อน พุดง่าย ๆ นรกต้องเอาออกนอกจิตใจ สอนให้เป็นพื้นฐานชาวบ้าน ขอว่าเมื่อถ่ายทอดแล้วชาวบ้านเขาเข้าใจรีเปลา

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายกฤษฎพงศ์ มีขุนิก, ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ จีเอ็มเอ็ม, ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ, โปรดิวเซอร์ บริษัทช้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ให้ดูพื้นฐานของผู้ฟังเราบรรยายเราอยู่ เชื่อกันด้วยว่าเขาเป็นคนที่มึนระดับอายุ ประสบการณ์อย่างไร ควรจะพูดอะไร ฉะนั้นข้อจำกัดมันคงมีไม่มาก อย่าไปพูดถึงการเมือง พูดตลตมากเกินไป เน้นไปทางการเมืองมากเกินไป หรือแย่ไปกว่านั้นก็คือเข้าไปในทางไสยศาสตร์เครื่องรางของขลังมากเกินไป แผงความมมาย”^{๕๒}

นายธาม เชื้อสถาปนศิริ ให้สัมภาษณ์ว่า “รายการเผยแพร่คำสอนที่ค่อนข้างดีจะต้องมีลักษณะลูกผสม เช่น ทำรายการแบบอินโฟเทนเมนต์นำเสนอข้อมูลแบบการเล่า เช่นรายการคุยข้าว รายการเล่าข่าว รายการประเภทสนทนาเบาๆ นั้นเหมาะ ถ้าทำรายการประเภทเ็ดดูเทนเมนท์ เช่น รายการเกมโชว์ รายการตอบคำถามเล่นเกม หรือรายการวไรตี้ ส่วนถ้ารายการเอนเทอร์เทนเมนท์ ก็ทำได้เช่นละคร ขึ้นอยู่กับกลวิธีในการเผยแพร่ศาสนาจะใช้รูปแบบไหน มันทำได้ทั้งหมดมันขึ้นอยู่กับการออกแบบของโปรดิวเซอร์”^{๕๓}

นายกฤษฎพงศ์ มีชูนิก ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ สังกัดจีเอ็มเอ็ม (แมสมอนิเตอร์) ได้กล่าวไว้ว่า “ควรปล่อยให้มืออิสระในการนำเสนอทั้งด้านของภาพและเสียง เพราะธรรมชาติ คือธรรมชาติ คือวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้”^{๕๔}

นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ โปรดิวเซอร์ สังกัดบริษัทข้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์ ได้กล่าวไว้ว่า “ข้อจำกัดคือรูปแบบของการนำเสนอส่วนใหญ่จะไม่สนุก หรือไม่ก็สนุกจนเกินไป เช่น การนำพระมาแสดงตลกที่เกินกว่าเหตุพระสนุกได้แต่ไม่ใช่ตัวตลก”^{๕๕}

๓.๘.๒.๒ พุทธธรรมที่เหมาะสมกับการนำเสนอเผยแพร่ในรายการโทรทัศน์

พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ มีความเห็นว่า หลักการวาสุธรรม เรื่องความซื่อสัตย์ มีสัจจะ จะได้ประโยชน์ ถ้าเป็นพุทธธรรมในหมวดประเภทบำเพ็ญเพียร สติภาวนา หรือการแสวงหาความหลุดพ้นค่อนข้างจะยาก ต้องรู้จักประยุกต์พุทธธรรมให้เข้ากับเทศกาลต่างๆ กับเหตุการณ์ปัจจุบัน จะทำให้พุทธธรรมทางพุทธศาสนาไม่น่าเบื่อและไกลตัวเกินไป เช่นในละครแสดงเรื่องเวรกรรม จริงๆ แล้วเป็นธรรมะแต่ถูกกลบด้วยละครมากเกินไป พุทธธรรมที่ควรนำเสนออีกอย่างหนึ่งคือ พุทธธรรมการพึ่งพิงกำลังของตัวเอง ไม่หลงไปเสพเรื่องไสยศาสตร์คุณไสย์มนต์ดำ

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระราชธรรมนิเทศ, ดร. เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายธาม เชื้อสถาปนศิริ, นักวิชาการด้านสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารมวลชน, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายกฤษฎพงศ์ มีชูนิก, ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ จีเอ็มเอ็ม, ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ, โปรดิวเซอร์ บริษัทข้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ให้สัมภาษณ์ว่า “ตอนนี้ก็เป็นเรื่องความซื่อสัตย์ มีสัจจะมีความละเอียด ยิ่งวกก็ติดคุก ผูกคอตาย ฆ่าตัวตาย ถามว่ามันมาจากไหน ขาดอะไร เพราะฉะนั้นเรื่องขาดสัจจะ ความซื่อสัตย์ เป็นเรื่องที่คิดว่าใหญ่มากจำเป็นอย่างยิ่งถ้าไม่พูดเรื่องนี้ให้คนฟัง เปลี่ยนนิสัยจากโกง จากตระบัดสัตย์ จากเจ้าเล่ห์มาเป็นความจริงใจจริงจัง ซื่อสัตย์น่าไว้วางใจ เป็นพลังแห่งความซื่อสัตย์สุจริต ถ้าเผยแผ่ให้คนหยุดหลงโลก ให้คนหยุดตระบัดสัตย์ ให้คนมีสัจจะพูดคำไหนคำนั้นเป็นเรื่องที่ควรนำเสนอเร่งด่วน”^{๕๖}

นายธาม เชื้อสถาปนศิริ ให้สัมภาษณ์ว่า “พุทธธรรมอะไรก็ตามที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิต การใช้ชีวิตที่อยู่ในสัมมาอาชีวะ คนสมัยนี้ชอบฟังพุทธธรรมในการดำรงชีวิต พุทธธรรมในการประกอบธุรกิจ พุทธธรรมในการเรียนการศึกษา พุทธธรรมในครอบครัว พุทธธรรมในการใช้ชีวิต”^{๕๗}

นายกฤษณพงศ์ มีขุนีก ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ สังกัดจีเอ็มเอ็ม (แอมมอนิเตอร์) ให้สัมภาษณ์ว่า “พุทธธรรมด้านความกตัญญู รักชาติ ศาสนา”^{๕๘}

นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ โปรดิวเซอร์ สังกัดบริษัทช้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์ ให้สัมภาษณ์ว่า “พุทธธรรมด้าน ศิล ๕ การตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน”^{๕๙}

๓.๘.๒.๓ รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับการเผยแผ่พุทธธรรม

พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแผ่พุทธธรรม นักวิชาการ สื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ มีความเห็นว่า การทำรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน จะต้องทำให้สั้นลงนำเสนอเป็นตอน และใช้ความคิดและทักษะที่หลากหลายในการประยุกต์ใช้ในการผลิตรายการที่ฉีกและแตกต่างจากเดิม จะต้องดึงดูดผู้ชมด้วยอารมณ์และความรู้สึก คนทำทีวีจะต้องมีศิลปะที่แยบคายในการเล่าเรื่องโน้มน้าวใจให้คนสนใจดู

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ให้สัมภาษณ์ว่า “รูปแบบที่เห็นๆ ก็คือพูดไปแล้วมีภาพแทรกประกอบทำให้เห็นภาพรองรับขึ้นมา ถ้าทำอุปกรณ์สื่อไว้บ้างดีกว่าพูดเนิบๆ พูดร้อยละไม่เท่ากับมีภาพประกอบ ๑ ภาพ ก็คือพูดให้ฟัง ทำให้อ่าน อยู่ให้เห็น หากภาพมาประกอบ คือพูดอย่างไรก็ได้ให้ผู้ฟังเข้าใจถ้าพูดแล้วไม่เข้าใจก็เอาภาพมาประกอบ”^{๖๐}

นายธาม เชื้อสถาปนศิริ ให้สัมภาษณ์ว่า “รายการทางพระพุทธศาสนาต้องทำให้สั้นลง อาจทำรายการเป็นคริปต์สั้นๆ เพลง ดนตรี สารคดีเชิงข่าว ทำหนังสือสั้นๆยาวทำได้หมด สมัยนี้คน

^{๕๖} สัมภาษณ์ พระราชธรรมนิเทศ, ดร. เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายธาม เชื้อสถาปนศิริ, นักวิชาการด้านสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายกฤษณพงศ์ มีขุนีก, ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ จีเอ็มเอ็ม, ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๙} สัมภาษณ์ นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ, โปรดิวเซอร์ บริษัทช้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระราชธรรมนิเทศ, ดร. เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

ไม่ได้มองศาสนาเป็นเหรียญด้านเดียว พุทธธรรมไม่เปลี่ยน เป็นหลักของความเป็นจริง แต่คนนั้นแหละ ทำให้ผิดเพี้ยน”^{๖๑}

นายกฤษฎพงษ์ มีขุนิก ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ สังกัดจีเอ็มเอ็ม (แมสมอนิเตอร์) ให้สัมภาษณ์ว่า “รายการประเภทวิเคราะห์เจาะลึก และมีการโต้ตอบกันด้วยหลักการและเหตุผลของความเชื่อในแต่ละคน อย่างคิดว่ามาสร้างความแตกแยก เพราะในความเห็นต่างมันจะมีความจริงซ่อนอยู่”^{๖๒}

นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ โปรดิวเซอร์ สังกัดบริษัทช้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์ ให้สัมภาษณ์ว่า “รายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาน่าจะเป็นรายการประเภทเกมโชว์และละครที่เป็นการตั้งคำถามแก่ผู้ชม”^{๖๓}

๓.๘.๒.๔ ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการเผยแพร่พุทธธรรมทางสื่อโทรทัศน์

พระภิกษุที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม นักวิชาการสื่อสารมวลชน และผู้ที่อยู่ในวงการผลิตสื่อโทรทัศน์ มีความเห็นว่า การดูโทรทัศน์ยุคปัจจุบันจะดูตามความสะดวกโดยเฉพาะวัยรุ่นจะไม่ดูโทรทัศน์แบบออนแอร์ จะมีพฤติกรรมการดูโทรทัศน์แบบออนไลน์ รายการโทรทัศน์จะอยู่ตรงไหนก็ได้ที่มีผู้รับสาร ฉะนั้นคนทำรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาจะทำเพียงแค่นเนื้อหา (Content) กับรูปแบบรายการ (Format) ให้ถูกต้องตรงแล้วเผยแพร่ทุกๆ ช่องทางผู้ชมที่สนใจจะตามหาเองโดยใช้โซเชียลมีเดียหรืออินเทอร์เน็ต

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ให้สัมภาษณ์ว่า “ช่วงเวลาที่ผู้ชมมากที่สุดไพรม์ไทม์ ถ้าไม่ได้ก็เอา ๐๕.๐๐ น. ขึ้นไปก็ได้ ๒๐.๐๐ – ๒๑.๐๐ น. ถ้าได้ก็จัดว่าดี กลางวันก็พอได้บ้าง กลางวันก็ควรเป็นเสาร์ อาทิตย์ ถ้าเป็นวันจันทร์ถึงศุกร์ก็อาจจะเป็นเวลากลางคืน เช้ามืด คนไหนเลือกช่องไหนก็ดี ดีกว่าไม่มีสักช่อง”^{๖๔}

นายธาม เชื้อสถาปนศิริ ให้สัมภาษณ์ว่า “ผังรายการจะถูกยึดด้วยรายการข่าวเป็นหลักตามด้วยละคร เกมโชว์ และการประกวดแข่งขันต่างๆ รายการเผยแพร่พุทธธรรมจะถูกจัดผังในช่วงเวลาที่ไม่มีคนชม ซึ่งรายการเผยแพร่พุทธธรรมนั้นมีคุณค่าในตัวเอง วิธีการคือถ้าเริ่มต้นด้วยรายการทางศาสนาจะตายในวงการโทรทัศน์ รายการจะถูกตีตราว่ารายการนี้เป็นรายการศาสนาต้องไปอยู่ในตอนตี ๕ ตี ๒ ในตอนเช้าหรือวันพระเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาดจริงๆ แล้วรายการศาสนา

^{๖๑} สัมภาษณ์ นายธาม เชื้อสถาปนศิริ, นักวิชาการด้านสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๒} สัมภาษณ์ นายกฤษฎพงษ์ มีขุนิก, ครีเอทีฟ ไดเรกเตอร์ จีเอ็มเอ็ม, ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ, โปรดิวเซอร์ บริษัทช้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๔} สัมภาษณ์ พระราชธรรมนิเทศ, ดร. เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

จะต้องถูกพูดว่านี่คือละครอิงศาสนา นี่คือเกมโชว์อิงศาสนา ต้องพูดที่รูปแบบรายการ (Format) เพราะจะเป็นตัวกำหนดว่าตัวของรายการจะอยู่ช่วงไหน”^{๖๕}

นายกฤษฎพงศ์ มีขุนีก ครีเอทีฟ ไดเร็กเตอร์ สังกัดจีเอ็มเอ็ม (แมสมอนิเตอร์) ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากให้มีการสั้นๆ หลังจบละครในช่วงไพรม์ไทม์ เพื่อเข้าถึงผู้ชมได้มากที่สุด”^{๖๖}

นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ โปรดิวเซอร์ สังกัดบริษัทช้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทางสื่อโทรทัศน์นั้น คิดว่าน่าจะเป็นตอนหัวค่ำ”^{๖๗}

สรุปประเด็นปัจจัยด้านผู้ส่งสารได้ว่าการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมที่งานระดับโปรดิวเซอร์ที่มีความรู้มากก็สามารถ ตรวจสอบข้อมูลในการนำเสนออย่างเกิดประโยชน์ ในส่วนของครีเอทีฟถ้ารู้น้อยก็จะเป็นประโยชน์ในการ ออกแบบรายการและศรัทธาทางพระพุทธศาสนาไม่ควรมีลักษณะอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ จะเป็นการ ทำลายหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนา

บุคลิกภาพของผู้ดำเนินรายการขึ้นอยู่กับรูปแบบของรายการที่แตกต่างกัน แต่บุคลิกภาพ ที่ตรงกันทั้งหมดก็คือมีความสำรวมกิริยาจาสุภาพเรียบร้อยอันนี้เป็นมาตรฐานทั่วไปในการผลิต รายการ ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ต้องนำเสนอพุทธธรรมมาก เพื่อประโยชน์แก่บุคคลจริงๆ และอย่านำเสนอข้อมูลผิดๆ คำสอนผิดๆ จะทำให้ผู้ชมเข้าใจผิด ต้องไม่ อดอ้างอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ให้ผู้ชมหลงงมงาย ควรชี้แจงทุกแง่มุมอย่างสร้างสรรค์ทั้งทางด้านบวกและ ด้านลบ ควรนำเสนอทุกเรื่องบนพื้นฐานของความจริง

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมกับบุคลากรอื่นๆ ในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ ความสัมพันธ์อาจจะมากพอๆ กับกระบวนการทำข่าวเพราะว่า พุทธธรรมะทางพระพุทธศาสนาเป็นทั้งข้อเท็จและข้อจริง ผู้ดำเนินรายการต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ ทีมงานอย่างมาก เช่น ฝ่ายจัดเตรียมข้อมูล หรือโปรดิวเซอร์ ความใกล้ชิดเหมือนการตรวจสอบข่าว ในทางสื่อสารมวลชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกัน

สรุปประเด็นปัจจัยด้านรูปแบบเนื้อหาได้ว่ามีข้อจำกัดการเผยแพร่พุทธธรรมทางสื่อ โทรทัศน์ เนื้อหาโดยตรงที่ไม่เหมาะกับการทำรายการเชิงความรู้ เพราะพฤติกรรมคนดูรายการ

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายธาม เชื้อสถาปนศิริ, นักวิชาการด้านสื่อ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายกฤษฎพงศ์ มีขุนีก, ครีเอทีฟ ไดเร็กเตอร์ จีเอ็มเอ็ม, ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๗} สัมภาษณ์ นางสาวจินดาหรรษา จิระคุณ, โปรดิวเซอร์ บริษัทช้างไทย เอนเตอร์เทนเมนต์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

โทรทัศน์มักเน้นที่การเสพความบันเทิง ซึ่งการทำรายการเผยแผ่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทำอย่างไรก็ได้ให้พุทธธรรมคำสอนนั้นถูกแสดงเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และถูกเล่าเรื่องอย่างน่าสนใจ

ซึ่งพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการนำเสนอเผยแผ่ในรายการโทรทัศน์ ได้แก่พุทธธรรมพื้นฐานซึ่งได้แก่ หลักการวาสนธรรม พุทธธรรมการพึ่งพิงกำลังของตัวเอง จะต้องรู้จักประยุกต์พุทธธรรมให้เข้ากับเทศกาลต่างๆ พุทธธรรมที่ควรนำเสนออีกอย่างหนึ่งคือสอนให้ผู้ชมไม่หลงไปเสพเรื่องไสยศาสตร์คุณไสย์มนต์ดำ

รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับการเผยแผ่พุทธธรรมในปัจจุบันจะต้องทำให้สั้นลงนำเสนอเป็นตอน และใช้ความคิดและทักษะที่หลากหลายในการประยุกต์ใช้ในการผลิตรายการที่ลึกและแตกต่างจากเดิม ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการเผยแผ่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทางสื่อโทรทัศน์นั้นการดูโทรทัศน์ยุคปัจจุบันจะดูตามความสะดวกโดยเฉพาะวัยรุ่นจะไม่ดูโทรทัศน์แบบออนแอร์ จะมีพฤติกรรมการดูโทรทัศน์แบบออนไลน์ รายการโทรทัศน์จะอยู่ตรงไหนก็ได้ที่มีผู้รับสารคนทำรายการโทรทัศน์เผยแผ่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาจะทำเพียงแค่อเนื้อหา (Content) กับรูปแบบรายการ (Format) ให้ถูกต้องตรงแล้วเผยแพร่ทุกๆ ช่องทางผู้ชมที่สนใจจะตามหาเองโดยใช้โซเชียลมีเดียหรืออินเทอร์เน็ต

๓.๙ แนวคิดการเล่าเรื่องผ่านสื่อโทรทัศน์รายการดีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นสัมภาษณ์ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการดีสิบ จำนวน ๒ คน ได้แก่ ๑) นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ตำแหน่งผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการดีสิบ ๒) นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ตำแหน่งฝ่ายข้อมูลรายการดีสิบ จำนวน ๒ ประเด็นคือเกี่ยวกับแนวคิดการเล่าเรื่อง และการนำเสนอพุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์รายการดีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ โดยมีแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง คือ

- (๑) ความน่าสนใจของนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ มีลักษณะที่โดดเด่นอย่างไรบ้าง
- (๒) ท่านอาศัยข้อมูลจากแหล่งใดบ้างเพื่อนำมาเป็นประเด็นสนทนากับนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ
- (๓) ท่านนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ ในประเด็นใดบ้าง
- (๔) การเชิญผู้เกี่ยวข้องกับนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ มาร่วมรายการ ท่านคัดเลือกอย่างไร
- (๕) การติดตามเรื่องราวของนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ อย่างต่อเนื่องท่านมีวิธีการนำเสนออย่างไรที่น่าสนใจ
- (๖) การเลือกใช้ดนตรีประกอบในรายการดีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ที่มีความสำคัญอย่างไร
- (๗) การทำสื่อบุคคลเกี่ยวกับนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ ประกอบการรายการ มีความสำคัญอย่างไร
- (๘) ท่านต้องการนำเสนอพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา ต่อผู้ชมรายการ อย่างไรบ้าง
- (๙) นายอภิรักษ์ แซ่อ้อ สมควรเป็นตัวอย่างแก่สังคมอย่างไรบ้าง

ซึ่งจากการไปสัมภาษณ์ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการดีสิบ ได้เป็นใจความดังต่อไปนี้

๓.๙.๑ ประเด็นแนวคิดการเล่าเรื่อง

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวคิดการเล่าเรื่องผ่านสื่อโทรทัศน์รายการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ จากฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ สามารถสรุปได้ใจความ ดังนี้

๓.๙.๑.๑ ความน่าสนใจและลักษณะที่โดดเด่นของนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ มีความเห็นว่า นายอภิรักษ์ แซ่อ้อ มีความน่าสนใจและลักษณะที่โดดเด่นในประการแรกคือ คนที่มีลักษณะผู้บกพร่องทางสติปัญญา แต่รู้จักประกอบอาชีพที่สุจริตโดยการเก็บขยะขายและเก็บออมเงินวันละ ๒๐ บาท เข้าธนาคาร

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ลักษณะที่โดดเด่นเมื่อแรกพบดูเขาเป็นเหมือนคนจรนอนหมอนหมิ่น ก็คือคนเก็บของเก่าขายคนเก็บขยะอันนี้คือภาพแรกที่เราเห็น คือคนเก็บขยะเข้าไปอยู่ที่ธนาคารเข้าไปทำอะไร ตอนแรกคิดว่าเข้าไปเก็บขยะ เปล่าเลยเขาเข้าไปฝากเงินพอเราไปสอบถามเจ้าหน้าที่ธนาคารได้ความว่าเขาไปฝากเงินวันละ ๒๐ บาท ก็ยิ่งน่าสนใจเข้าไปใหญ่เลย”^{๖๘}

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “ลักษณะที่โดดเด่นคืออภิรักษ์เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาแต่สามารถทำมาหากินได้เก็บเงินออมเงินฝากธนาคาร”^{๖๙}

๓.๙.๑.๒ แหล่งข้อมูลเพื่อนำมาเป็นประเด็นสนทนา

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ มีความเห็นว่า แหล่งข้อมูลเพื่อนำมาเป็นประเด็นสนทนาในรายการส่วนมากได้มาจากบุคคลรอบข้างได้แก่ญาติพี่น้องและแม่ทั้งชาวบ้านที่พบเห็น ให้ความเห็นดู และเคยช่วยเหลือนายอภิรักษ์ แซ่อ้อ

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากพนักงานธนาคารจากคุณแม่ ญาติพี่น้อง และคนที่เขาเดินผ่านไปผ่านมาชาวบ้านที่เขาเคยไปเก็บขยะหรือแม่กระทั่งร้านที่รับซื้อของเก่าจากอภิรักษ์”^{๗๐}

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “แหล่งข้อมูลเพื่อนำมาเป็นประเด็นสนทนามาจากเจ้าตัวของอภิรักษ์ และจากคนรอบข้างที่ตัวอภิรักษ์พูดถึง”^{๗๑}

๓.๙.๑.๓ ประเด็นการนำเสนอข้อมูล

^{๖๘} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๗๑} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ มีความเห็นว่า ประเด็นการนำเสนอข้อมูล ข้อมูลเชิงลึกได้มาจากชีวิตของเขา คือมันน่าค้นหาทุกเรื่อง ประเด็นที่สงสัยทำไมเขาต้องมาเก็บขยะ ทั้งๆ ที่เรารู้ว่าหน้าตาสภาพร่างกายเขาไม่ใช่ว่าจะเต็มร้อย แล้วเขาทำไมยังต้องมาทำงานเก็บขยะ คนเก็บขยะทำไมต้องเอาเงินมาฝาก เอาเงินมาฝากเพื่ออะไร

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ไปดูชีวิตเขา เก็บขยะไปเพื่ออะไรเพื่อที่จะให้แม่จะได้มีเงินรักษาตัว ตอนนี้อยากรู้แล้วว่าที่แม่รักษาตัวนั้นแม่เป็นอะไร ก็ต้องคุยกับแม่เขา หลังจากนั้นเงินที่ได้นอกจากจะเก็บไปรักษาตัวแม่ก็ยังส่งเสียให้หลานได้เรียนอีก เราก็จะโฟกัสไปที่ตัวของอภิรักษ์มากกว่าจนกระทั่งเขาไปบวช ทำไมถึงอยากบวชปรากฏว่าเขาไปเห็นแผ่นป้ายติดโปสเตอร์บวชฟรีเพราะว่าอยากบวชให้แม่อยากทดแทนพระคุณของแม่ ความคิดเขาคิดไม่เหมือนคนปกติทั่วไป แต่มันเป็นความคิดที่ดี”^{๗๒}

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “ประเด็นการนำเสนอข้อมูลเชิงลึกจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัว ครอบครัว บุคคลที่อยู่รอบตัว และเนื้อหาจากที่สังคมมองเห็นเขา และการได้รับรางวัลดีเด่น”^{๗๓}

๓.๙.๑.๔ การเลือกผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมรายการ

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ มีความเห็นว่า การเลือกผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมรายการผู้นั้นจะต้องมีส่วนช่วยในการสร้างความรู้สึกร่วมของผู้ชมรายการที่นำเสนอ ในกรณีของการนำเสนอตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อก็มีส่วนในการบอกได้ว่าควรเชิญผู้ใดมาร่วมรายการ

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าเป็นกรณีจากทางบ้านคนดูๆ แล้วได้อะไรเท่านั้นเองแต่ถ้าไม่ได้เป็นอุทาหรณ์เตือนใจแต่ดูแล้วสนุกคือคนดูได้ความสุข หรือมันเป็นเรื่องที่รันทตดูแล้วได้กำลังใจในการสู้ชีวิตไม่ย่อท้อกับชีวิต นี่เป็นการเลือกผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมรายการ”^{๗๔}

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “การเชิญผู้เกี่ยวข้องกับนายอภิรักษ์มาร่วมมีวิธีการคัดเลือกคือใครก็ตามที่มีความสัมพันธ์กับเขาที่ช่วยส่งเสริมชีวิตเขาก็จะเชิญมา หมายถึงตัวเขานั้นจะเป็นผู้บอกเองว่าคนไหนควรเชิญมา ส่วนมากเป็นคุณแม่ พี่สาว และคุณครู นอกจากนั้นเป็นการสัมภาษณ์ข้างนอก”^{๗๕}

๓.๙.๑.๕ การนำเสนอเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง

^{๗๒} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๗๕} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ มีความเห็นว่า การติดตามเรื่องราวของ นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ มีวิธีการนำเสนออย่างต่อเนื่องที่น่าสนใจคือ มาจากวิถีชีวิตที่ดีและจากชีวิตส่วนตัวของนายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ ที่ค่อยๆ เพิ่มเนื้อหามากขึ้น

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “การนำเสนอได้อย่างต่อเนื่องก็เพราะตัวของอภิรักษ์เอง เขามีวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนคนอื่นแต่มันเป็นวิถีชีวิตที่ดีพอเราไปคุยกับเขาค้างหนึ่งเราก็จะได้เรื่องอะไรกลับมาและคิดว่าเรื่องนี้น่านำเสนอสำหรับอภิรักษ์ เราก็จะไปตามดูชีวิตเขาต่อไปว่าชีวิตความเป็นอยู่ของเขาเป็นอย่างไรหลังจากที่เราไปทำบ้านให้เขาคือมุมมองของคนทำทีวีที่ไม่ได้มองแบบคนทำทีวี มองแบบผู้ชมที่ดูทางบ้านแล้วจะเป็นอย่างไรเราก็นำเสนอมันออกมา ถ่ายทอดออกมาให้คนดูทางบ้านได้รู้สึกไปกับเขาด้วย”^{๗๖}

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “การติดตามเรื่องราวในนำเสนอ นั้นจะมาจากชีวิตของเขาที่ค่อยๆ เพิ่มเนื้อหามากขึ้นพอเราเห็นว่า มีประเด็นที่มากขึ้นเราจึงจะติดตามมานำเสนอ”^{๗๗}

๓.๙.๑.๖ การเลือกใช้ดนตรีประกอบรายการ

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ มีความเห็นว่า การเลือกใช้ดนตรีประกอบรายการเพื่อแทนความรู้สึกของผู้ชม เสริมอารมณ์และความรู้สึกในสิ่งที่ต้องการนำเสนอ

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “การใช้ดนตรีประกอบรายการก็ทำให้เข้ากับเรื่องที่เรานำเสนอก็คือถ้าเกิดว่าเสนอเรื่องความรักที่มีต่อแม่แล้วเราเห็นภาพเขาหอมแก้มแม่ เป็นภาพแม่ลูกรักกันใช้เพลงประกอบเข้าไปมันก็ยิ่งกระแทกใจคนดูไปใหญ่เมื่อมีเพลงประกอบเข้าไป”^{๗๘}

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “การเลือกใช้ดนตรีประกอบในรายการก็มีบ้างเป็นมุกๆ ก็แล้วแต่ว่าเขาจะมีความตกลงในตัวเขา ในช่วงไหนที่ตกลงเราก็พยายามดึงขึ้นมาใส่เพลงประกอบให้น่ารักขึ้นให้เข้ากับเนื้อหาใส่เพลงเข้าไปเพื่อแทนความรู้สึกของคนดู”^{๗๙}

๓.๙.๑.๗ การทำสื่อบุประกอบรายการ

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ มีความเห็นว่า การทำสื่อบุประกอบรายการ จะเริ่มจากที่เราไปสัมภาษณ์เขาข้างนอกก่อนอันนั้นคือเนื้อหาหลัก เพราะว่าไม่สามารถบังคับหรือให้นายอภิรักษ์ แซ่ฮ้อ พูดอะไรตามบทได้ในรายการเพราะเขาไม่สามารถพูดได้อย่างเป็นธรรมชาติแต่ถ้าอยู่นอกสตูดิโอเขาจะสามารถตอบได้ดีกว่าจึงจำเป็นที่จะต้องมีการทำสื่อบุประกอบรายการ

^{๗๖} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๗๗} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๗๘} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “เราก็จะต้องดูว่าบางเรื่องเราคุยอย่างเดียวก็ได้ บางเรื่องเรานึกภาพไม่ออกเราก็ต้องไปทำสื่อบ้างนอกมาเพื่อให้การอธิบายเรื่องที่เขาพูดคุยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น”^{๘๐}

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “เนื้อหาจะเริ่มจากข้างนอกแล้วเราเอามาแตกประเด็นเพื่อที่จะมาแบ่งนำเสนอในท้องส่ง ในท้องส่งเหมือนเป็นการมาแยกประเด็นเพื่อที่จะมาถามเพิ่มเติมอะไรจากตรงนั้นมันเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาข้างนอก เนื้อหาที่เด่นๆ ก็คือการออกไปสัมภาษณ์เขาข้างนอกมากกว่า”^{๘๑}

๓.๙.๒ ประเด็นการนำเสนอพุทธธรรม

จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวคิดการนำเสนอพุทธธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์รายการทีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ จากฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการทีสิบ สามารถสรุปได้ใจความ ดังนี้

๓.๙.๒.๑ พุทธธรรมที่นำเสนอ

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการทีสิบ มีความเห็นว่า พุทธธรรมที่นำเสนอ คือพุทธธรรมเรื่องความกตัญญูเป็นสิ่งที่ทางรายการต้องการนำเสนอมากที่สุด

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทางรายการต้องการนำเสนอก็คือด้านความกตัญญูที่สื่อออกมาได้อย่างชัดเจนที่สุด การอยู่อย่างพอเพียง และการเก็บหอมรอมริบ”^{๘๒}

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทางรายการต้องการนำเสนอก็คือด้านความกตัญญูเป็นสิ่งที่ทางรายการต้องการนำเสนอมากที่สุด”^{๘๓}

๓.๙.๒.๒ การเป็นตัวอย่างแก่สังคม

ฝ่ายผลิตรายการ และฝ่ายข้อมูลรายการทีสิบ มีความเห็นว่า การเป็นตัวอย่างแก่สังคมคือความขยันในการทำงาน ไม่หวั่นเงินน้อยไม่ค่อยวาสนา และเป็นตัวอย่างของความกตัญญูที่โดดเด่น

นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “การเป็นตัวอย่างที่ดีเรื่องความรักที่มีต่อแม่ในสมองอันน้อยนิดของเขาแม่คือผู้เทิดทูนของเขา และการเก็บหอมรอมริบเก็บทุกบาททุกสตางค์ เป็นผู้จุดประกายการมีวินัยในการออม ความไม่ฟุ้ง และความไม่มีพิษไม่มีภัย”^{๘๔}

^{๘๐} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการทีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๘๑} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการทีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๘๒} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการทีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๘๓} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการทีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

นางสาวณพนุช แก้วอุทาน ให้สัมภาษณ์ว่า “คนปกติอาจจะไม่กตัญญูเหมือนเขา ส่วนรางวัลลูกกตัญญู ซึ่งทางสภาสังคมสงเคราะห์เป็นคนติดต่อมาเพราะทางนั้นดูจากรายการตีสิบ โดยขอให้รายการทำเทปเพื่อนำไปให้คณะกรรมการดูและก็ได้รับคัดเลือก”^{๘๔}

สรุปจากการศึกษาการใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรมทางสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยจำแนกออกเป็น ๓ ลักษณะ คือสถานีโทรทัศน์แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย (Free TV) สถานีโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก และสถานีโทรทัศน์ระบบดาวเทียม มีการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ไทยแบ่งความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์เป็น ๖ ประเภท รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรม ในระหว่างเดือนมกราคม – ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ สื่อโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมทางสถานีโทรทัศน์ทั้งภาคพื้นดินและทางสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียมมีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมทั้งสิ้น ๓๔ รายการ จาก ๑๗ สถานี ซึ่งสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินมีรายการที่นำเสนอพุทธธรรมรวม ๒๑ รายการ มากกว่าสถานีโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียม ซึ่งมีรายการรวม ๑๓ รายการ และช่วงเวลาการนำเสนอส่วนมากจะเป็นวันเสาร์และอาทิตย์ ในช่วงเวลา ๐๔.๐๐ – ๐๙.๐๐ น

โครงสร้างการเล่าเรื่องทางสื่อโทรทัศน์สำหรับรายการวไรตี้มีองค์ประกอบ ๕ ประการ ได้แก่ ผู้เล่าเรื่อง เรื่องราว การจัดลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง การตัดต่อลำดับภาพ และดนตรีประกอบรายการ รูปแบบการนำเสนอพุทธธรรมผ่านรายการโทรทัศน์มีทั้งสิ้น ๓๔ รายการ รูปแบบรายการโทรทัศน์มีรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอพุทธธรรมสามารถแบ่งออกเป็น ๗ รูปแบบ ได้แก่ ๑) รายการรูปแบบบรรยาย ๒) รายการรูปแบบสนทนา ๓) รายการรูปแบบละคร ๔) รายการรูปแบบสารคดี ๕) รายการรูปแบบการ์ตูน ๖) รายการรูปแบบปกิณกะ ๗) รายการรูปแบบเรียลลิตี้ ซึ่งการนำเสนอพุทธธรรมในรูปแบบ รายการสนทนา รายการละคร และรายการปกิณกะ เป็นรูปแบบรายการที่นำเสนอมากที่สุดเท่าๆ กันจำนวน ๗ รายการ ส่วนการนำเสนอพุทธธรรมในรูปแบบรายการการ์ตูนมีน้อยที่สุดคือ ๑ รายการ

ซึ่งการเล่าเรื่องผ่านสื่อโทรทัศน์มีพุทธธรรมที่นำเสนอ เช่น รายการรูปแบบบรรยายเล่าเรื่อง การมองปัจจุบันอย่างมีสติ รายการรูปแบบสนทนาเล่าเรื่องอนิสงส์ การรักษาศีล รายการรูปแบบละครเล่าเรื่องศีลข้อที่ ๔ ละเว้นการพูดปดสร้างเรื่องเท็จ รายการรูปแบบสารคดีเล่าเรื่องธรรมะ คือ ธรรมชาติ คือการประครองตนให้อยู่ในศีล ๕ รายการรูปแบบการ์ตูนเล่าเรื่องการเสียสละ รายการรูปแบบปกิณกะเล่าเรื่องการรักษาศีล ๕ รายการรูปแบบเรียลลิตี้เล่าเรื่องบุญใหญ่คือการดูแลพ่อแม่

^{๘๔} สัมภาษณ์ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์, ผู้ควบคุมฝ่ายผลิตรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๘๕} สัมภาษณ์ นางสาวณพนุช แก้วอุทาน, ฝ่ายข้อมูลรายการตีสิบ, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

เล่าเรื่องราวการตีสิบ ตอนคนจนผู้ยิ่งใหญ่ ออกอากาศจำนวนทั้งสิ้น ๗ ครั้ง ดำเนินไปตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง ได้แก่ ผู้เล่าเรื่อง เรื่องราว การจัดลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง การตัดต่อลำดับภาพ ดนตรีประกอบรายการ ในโครงสร้างการเล่าเรื่องแบบสามองค์ ได้แก่ตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบ ผู้เล่าเรื่อง จะเป็นผู้ดำเนินรายการได้แก่ นายวิวัฒน์ สุนทรวินทร ซึ่งเป็นเสมือนเจ้าบ้านที่คอยต้อนรับแขกผู้มาเยือนอย่างอบอุ่น และแขกรับเชิญซึ่งได้แก่ นายอภิรักษ์ แซ่อ้อ ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องหลักของรายการ นอกจากนี้ยังมีผู้ร่วมรายการอื่นๆ เช่น พระครูพิศาลศาสนธรรม ตลอดจนพิธีกรภาคสนามได้แก่ นางสาววัชรีย์ คุปตารักษ์ ทั้งหมดนี้คือผู้เล่าเรื่อง

การใช้สื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่พุทธธรรม ในประเด็นปัจจัยด้านผู้ส่งสาร ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมทีมงานระดับโปรดิเวเซอร์ที่มีความรู้มากก็สามารถ ตรวจสอบข้อมูลในการนำเสนออย่างเกิดประโยชน์ ในส่วนของครีเอทีฟถ้ารู้ได้น้อยก็จะเป็นประโยชน์ในการออกแบบรายการ และศรัทธาทางพระพุทธศาสนาไม่ควรมีลักษณะอิทธิทธิปาฏิหาริย์ จะเป็นการทำลายพุทธธรรมของพระพุทธศาสนา

บุคลิกภาพของผู้ดำเนินรายการขึ้นอยู่กับรูปแบบของรายการที่แตกต่างกัน แต่บุคลิกภาพที่ตรงกันทั้งหมดก็คือมีความสำรวมกิริยาจาสุภาพเรียบร้อยอันนี้เป็นมาตรฐานทั่วไปในการผลิตรายการ ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ต้องนำเสนอพุทธธรรมมากเพื่อประโยชน์แก่บุคคลจริงๆ และอย่านำเสนอข้อมูลผิดๆ คำสอนผิดๆ จะทำให้ผู้ชมเข้าใจผิด ต้องไม่อวดอ้างอิทธิทธิปาฏิหาริย์ให้ผู้ชมหลงมกมาย ควรชี้แจงทุกแง่มุมอย่างสร้างสรรค์ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ ควรนำเสนอทุกเรื่องบนพื้นฐานของความจริง

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมกับบุคลากรอื่นๆ ในกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ความสัมพันธ์อาจจะมากพอๆ กับกระบวนการทำข่าวเพราะว่าพุทธธรรมะทางพุทธศาสนาเป็นทั้งข้อเท็จและข้อจริง ผู้ดำเนินรายการต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทีมงานอย่างมาก เช่น ฝ่ายจัดเตรียมข้อมูล หรือโปรดิเวเซอร์ ความใกล้ชิดเหมือนการตรวจสอบข่าวในทางสื่อสารมวลชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกัน

และในประเด็นปัจจัยด้านรูปแบบเนื้อหาที่มีข้อจำกัดการเผยแพร่พุทธธรรมทางสื่อโทรทัศน์ อาจจะยากตรงที่ไม่เหมาะกับการทำรายการเชิงความรู้ เพราะพฤติกรรมคนดูรายการโทรทัศน์มันเน้นที่การเสพความบันเทิง ซึ่งการทำรายการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทำอย่างไรก็ได้ให้พุทธธรรมคำสอนนั้นถูกแสดงเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และถูกเล่าเรื่องอย่างน่าสนใจ

ซึ่งพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการนำเสนอเผยแพร่ในรายการโทรทัศน์ ได้แก่พุทธธรรมพื้นฐานซึ่งได้แก่ หลักฆราวาสธรรม พุทธธรรมการพึ่งพิงกำลังของตัวเอง จะต้องรู้จักประยุกต์พุทธธรรมให้เข้ากับเทศกาลต่างๆ พุทธธรรมที่ควรนำเสนออีกอย่างหนึ่งคือสอนให้ผู้ชมไม่หลงไปเสพเรื่องไสยศาสตร์คุณไสย์มนต์ดำ

รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับการเผยแพร่พุทธธรรมในปัจจุบันจะต้องทำให้สั้นลง นำเสนอเป็นตอน และใช้ความคิดและทักษะที่หลากหลายในการประยุกต์ใช้ในการผลิตรายการที่ดี และแตกต่างจากเดิม ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการเผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาทางสื่อโทรทัศน์นั้นการดูโทรทัศน์ยุคปัจจุบันจะดูตามความสะดวกโดยเฉพาะวัยรุ่นจะไม่ดูโทรทัศน์แบบออนแอร์ จะมีพฤติกรรมการดูโทรทัศน์แบบออนไลน์ รายการโทรทัศน์จะอยู่ตรงไหนก็ได้ที่มีผู้รับสาร คนทำรายการโทรทัศน์เผยแพร่พุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาจะทำเพียงแค่เนื้อหา (Content) กับรูปแบบรายการ (Format) ให้ถูกต้องตรงแล้วเผยแพร่ทุกๆ ช่องทางผู้ชมที่สนใจจะตามหาเองโดยใช้โซเชียลมีเดียหรืออินเทอร์เน็ต